

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautuminen opiskelijoiden tekemään plagiointiin

Sara Vertanen

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautuminen opiskelijoiden tekemään plagiointiin

Sara Vertanen
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2020

Sara Vertanen

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautuminen opiskelijoiden tekemään plagiointiin

Vuosi 2020 Sivumäärä 53

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli löytää parhaat toimintamallit ennaltaehkäisemään opiskelijoiden tekemää plagiointia. Tarkoituksena oli luoda yleiskuva Suomen ammattikorkeakoulujen nykyisestä tilanteesta ja tutkia, miten sitä voitaisiin parantaa tulevaisuudessa. Työ toteutettiin Suomen ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkostolle.

Työn keskeinen tutkimuskysymys oli, miten ammattikorkeakoulut olivat varautuneet plagiointiin. Kokonaiskuvan laajentamiseksi selvitettiin myös, miten ennaltaehkäisy näkyy kouluissa ja miten opiskelijoita ohjeistetaan, jotta plagiointia ei tapahtuisi. Työ toteutettiin tutkimuksellisenä opinnäytetyönä.

Opinnäytetyön tietoperusta perustuu alan kirjallisuuteen, oppaisiin ja lainsäädäntöön. Siinä käsitellään plagiointia terminä, syitä sen taustalla ja kuinka sitä voidaan ehkäistä. Tämän lisäksi tietoperustassa pureudutaan lähdeviittaamisen tärkeyteen ja Suomessa tieteellistä kirjoittamista ohjaaviin tahoihin.

Työssä menetelminä käytettiin kyselyä ja havainnointia. Havainnointi toteutettiin tutkimalla koulujen julkisia internetsivustoja. Kysely toteutettiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin sähköpostitse ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkoston jäsenille.

Työssä huomattiin, että suomalaisten ammattikorkeakoulujen tietoisuus plagioinnista oli kattavaa ja plagiointiin suhtauduttiin realistisesti. Koulut tiedostavat plagiointiin liittyvät ongelmat ja pyrkivät kehittämään omia toimintatapojaan. Opinnäytteen lopputuotteessa pohditaan, mitkä toimintatavat toimivat parhaiten ja missä osa-alueissa on vielä kehitettävää.

Asiasanat: ammattikorkeakoulu, lähdeviittaus, plagiointi

Sara Vertanen

Universities of Applied Sciences' Preparedness to Student Plagiarism in Finland

Year 2020

Pages

53

The purpose of this thesis is to map best solutions to prevent student plagiarism. The objective was to create an overview of the current situation in Universities of Applied Sciences in Finland and to study how it could be improved in the future. The thesis was commissioned by the Finnish Universities of Applied Sciences' safety network.

The main research question of the thesis was to examine how universities of applied sciences had prepared for plagiarism. To gain a better overview, how prevention is visible in schools and how students are instructed to avoid plagiarism were also explored. The work was carried out as a research thesis.

The theoretical framework of the thesis is based on literature, guides and legislations. It discusses plagiarism as a term, the reasons behind it and how it can be prevented. In addition, the framework addresses the importance of citing sources and organisations guiding scientific writing in Finland.

The methods used in the thesis were questionnaire and observation. The observation was carried out by examining the public websites of the schools. The survey was conducted with a questionnaire sent by e-mail to members of the safety network.

The awareness of universities of applied sciences in Finland on plagiarism was comprehensive and the approach to plagiarism was realistic. Schools are aware of the problems associated with plagiarism and strive to develop their own practices. The product of the thesis considers which methods work best and in which areas there is still room for improvement.

Keywords: citation, plagiarism, university of applied sciences

Sisällys

1	Johdanto.....	8
1.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	8
1.2	Opinnäytetyön tehtävät	8
2	Plagioiminen	9
2.1	Kolme plagioinnin muotoa	9
2.2	Kymmenen plagioinnin tyyliä	10
2.3	Itsensä plagioiminen	11
2.4	Syitä plagioinnin taustalla	11
2.5	Internet plagioinnissa.....	12
2.6	Plagioinnin ehkäiseminen	14
3	Sähköiset plagioinnintunnistusjärjestelmät	14
3.1	Urkund	15
3.2	Turnitin	15
4	Miksi lähdeviittaukset ovat tärkeitä	16
4.1	Viittaamisen jaottelu tietoperusteisilla syillä.....	16
4.1.1	Ajatusten jäljittäminen alkuperäiseen lähteeseen	16
4.1.2	Oma ideaverkosto	17
4.1.3	Omien ajatusten esilletuominen akateemisessa ympäristössä	17
4.1.4	Väittämien uskottavuus.....	17
4.1.5	Tiedonlevittäminen	18
4.1.6	Tunnustus työn tekijöille	18
4.2	Lähdeviittausten harmaa alue.....	18
5	Tutkimuseettinen neuvottelukunta	19
5.1	Hyvä tieteellinen käytäntö.....	19
5.2	Hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittely	21
6	Suomalaisten ammattikorkeakoulujen julkisten lähteiden ohjeistukset	21
6.1	Plagioinninestojärjestelmät	22
6.2	Menettely plagiointitapauksissa	22
6.3	Julkisten lähteiden yhteenveto	23
7	Kyselytutkimus.....	24
7.1	Kyselytutkimuksen vahvuudet	25
7.2	Kyselytutkimuksen heikkoudet	26
8	Kyselylomaketutkimuksen sisältö	29
8.1	Kyselyn tulokset	30
8.2	Kyselyn vastausten tulkinta.....	37
8.2.1	Ammattikorkeakoulujen varautuminen plagiointiin	37

8.2.2	Miten plagioinnin ennaltaehkäisy näkyy ammattikorkeakouluissa	39
8.2.3	Miten opiskelijoita ohjeistetaan välttämään plagiointia	40
8.3	Jatkokysymykset	42
9	Yhteenveto	42
	Lähteet	44
	Kuviot	48
	Taulukot	48
	Liitteet	49

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautumista opiskelijoiden tekemään plagiointiin. Lisäksi tarkoitus on määritellä, millälaisia metodeja koulut käyttävät ennaltaehkäistykseen ja -estämiseen plagiointia ja siihen liittyviä ongelmia. Näistä saatujen tulosten perusteella on tarkoitus muodostaa mielikuva siitä, mitkä käytännöt toimivat parhaiten ja tuottavat parhaan lopputuloksen.

Työssä ulos rajattiin muut tutkinnot (esim. yliopistot) ja ulkomailla toimivat vastaavat tahot. Rajaamalla aihe koskemaan vain suomalaisia ammattikorkeakouluja saatiin selkeästi rajattu aihe, jota tutkia.

Toimeksiantajana työssä toimi Suomen ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkosto. Työ on toteutettu yhteistyössä heidän kanssaan, ja kommunikointi tapahtui yhteyshenkilön välityksellä sähköpostein ja puhelimitse.

Tieto opinnäytetyötä varten hankittiin kirjallisista lähteistä ja verkosta. Tietopohjan tueksi toteutettiin kyselytutkimus, johon haettiin vastauksia ammattikorkeakoulujen turvallisuusveroston jäseniltä. Kysely välitettiin sähköpostitse. Kyselyn tueksi suoritettiin ammattikorkeakoulujen julkisten internetsivujen tutkimista, ja löydetyistä havainnoista koostettiin yhteenveto.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämä opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää suomalaisten ammattikorkeakoulujen nykytilanne opiskelijoiden tekemän plagioinnin varautumisesta. Tarkoituksena oli löytää konkreettisia metodeja, joilla tähän ilmiöön on puututtu, sekä mahdollisesti löytää ennaltaehkäiseviä keinoja.

Tavoitteina tässä opinnäytetyössä oli tuottaa hyödyllistä informaatiota nykytilanteesta työn tilaajalle. Työn tavoitteena on olla tarpeeksi kattava kuvaus suomalaisista ammattikorkeakouluista, että johtopäätelmiä pystyy vetämään ja löytämään toimivat menetelmät. Tuloksien perusteella pystyy hahmottamaan kokonaisuuden nykytilanteesta. Tarkoituksena oli tarjota tilaajalle mahdollisuus jakaa löydöksiä jäsentensä kesken, jotta yleinen taso nousisi plagioinnin ennaltaehkäisemisessä ja sen tunnistamisessa koko Suomessa.

1.2 Opinnäytetyön tehtävät

Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli: ”Miten suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat varautuneet opiskelijoiden tekemään plagiointiin?”. Tämän lisäksi etsittiin vastauksia siihen, kuinka

opiskelijoita ohjeistetaan välttämään plagiointia ja miten plagioinnin ennaltaehkäiseminen näkyy ammattikorkeakouluissa. Plagiointi on ollut viime aikoina pinnalla varsinkin ammattikorkeakouluissa, joten tehtävänä on löytää pitkäaikaisia ja kestäviä ratkaisuja ennaltaehkäisemisen ja -estämisen kautta.

2 Plagioiminen

Plagioiminen, eli luvaton lainaaminen, on ilmiö, jossa jonkun toisen tuottamaa tekstiä esitetään omana tuotoksena (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 9). Tämä on kuitenkin hyvin pelkistetty ja yksinkertaistettu näkemys siitä, mitä plagiointi kokonaisuudessaan on. Plagioimisen ymmärtäminen onkin loppupeleissä monimutkainen prosessi, joka vaatii kriittistä ajattelua sekä kirjoittamisesta keskustelemista kontekstissa, jossa pohditaan oman ja muiden ideoiden yhteyksiä. (Donnelly, Ingalls & Morse 2008, 5.) Plagiointiin voidaan todellisuudessa yhdistää useita eri nimityksiä: virheellinen viittaus, tekijänoikeusrikkominen, kirjallisuusvarkaus, varkaus, huijaus tai imitaatio (Marsh 2007, 1).

Plagiointia tapahtuu karkeasti jaettuna kolmella eri tavalla: tekijä plagioi tahallisesti ja tietoisesti, tekijä on kokematon ja plagioi osaamattomuuttaan, sekä tekijä kirjoittaa tekstiä omin sanoin ja ei ole enää varma mikä on omaa ja mikä toisen (Neville 2010, 30-31). Nämä määritelmät eivät voi kuitenkaan toteutua ennen kuin työ esitetään. Plagiointi tapahtuu vasta siinä vaiheessa, kun tekijä väittää tuotetun materiaalin tai idean olevan omakeksimää. (Pecorari 2010, 1.) Tekstin omistaminen onkin käytännössä mahdollista vasta, kun sen on tuonut julki.

2.1 Kolme plagioinnin muotoa

Neville (2010, 30) kuvailee plagioimisen jakautuvan kolmeen erilaiseen muotoon:

1. Kopioi toisen henkilön työtä, riippumatta onko kopiointiin lupa vai ei, ja väittää työtä omakseen.
2. Väittämien esittäminen, joissa on osa omaa mielipidettä, mutta suurimmaksi osaksi toisen henkilön mielipidettä ja jättää mainitsematta alkuperäisen ideoiden lähteen.
3. Omin sanoin jonkin toisen työn esittäminen, mutta ei anna idean alun perin esittäneelle asiaankuuluvaa tunnustusta. Tähän ei kuulu kuitenkaan yleisen tiedon piiriin kuuluvat faktat.

Näitä kolmea plagioinnin muotoa voidaan pitää selkeimpinä tulkintoina siitä, mitä plagiointi pohjimmiltaan on. Kuitenkin eri oppilaitoksilla sekä tulkitsijoilla voi olla omat linjaukset siitä, mitä plagiointi on ja miten se näyttäytyy. (Neville 2010, 30.)

2.2 Kymmenen plagioinnin tyyliä

Turnitin (2016) määrittää plagiointiin kymmenen tyyliä. Ne pohjautuvat maailmanlaajuisen tutkimukseen, jonka perusteella esiin nostettiin kyseiset kymmenen eriteltävää tapaa, jotka ovat plagioinnin eri muotoja. Tavat on esitelty alla olevassa taulukossa, ja tyylien nimet on johdettu vastaavista englanninkielisistä sanoista, joita Turnitin (2016) itse käyttää tyylien erittelyssä.

1	Klooni	Sanasta sanaan täsmälleen sama teksti, jota väitetään omaksi.
2	Kopioi - Liitä	Alkuperäistä lähdettä kopioidaan suuria osuuksia ilman muokkaamista.
3	Löydä - Korvaa	Alkuperäisen tekstin avainsanoja vaihdellaan, mutta tekstin muokkaaminen muuten on vähäistä.
4	Sekoittaa	Lähteinä on käytetty useita eri tietokantoja, ja palat on soviteltu yhdeksi kokonaisuudeksi.
5	Uudelleenkäyttö	Kirjoittaja hyödyntää omakirjoittamaansa aiempaa työtä ilman lähdeviittauksia kyseiseen tuotokseen.
6	Hybridi	Sisältää sekä oikeaoppisesti viitattuja pätkiä, että ilman lähdeviittauksia tehtyjä muualta kopioituja pätkiä.
7	Sekoitus	Sekoitus kopioiduista materiaaleista, jotka ovat otettu useammista eri lähteistä.
8	404 Sivua ei löydy	Lähdeviittaukset ovat väärin tehtyjä, niitä ei ole olemassa tai ne on tehty epätarkasti.
9	Kooste	Työssä on asiaankuuluvat viittaukset, mutta se ei sisällä vähääkään omatuottamaa tekstiä tai materiaalia.

10	Jakaminen	Työssä on asiaankuuluvat viittaukset, mutta sen muotoilu on liian lähellä alkuperäistä, eikä tekstiä ole muotoiltu omin sanoin.

Taulukko 1: Kymmenen tyyliä (Turnitin 2016)

Eri tyylien tunnistaminen auttaa ymmärtämään plagiointia syvällisemmin. Plagioinnin voi helposti ajatella olevan vain toisen tekstin suoraa kopiointia, ja lähdeviittausten merkitsemättä jättäminen, mutta todellisuudessa plagiointi on paljon monimutkaisempaa, kuten yllä oleva taulukko osoittaa. Kaikkien erilaisten plagioinnin tyylien ymmärtäminen auttaa tuottamaan tekstiä, jossa on oikealla tavalla yhdistetty omia ideoita ja muualta lainattua tietoa.

2.3 Itsensä plagioiminen

Yksi harvemmin esille nouseva plagioinnin muoto on itsensä plagioiminen. Sitä ei myöskään pidetä toisen henkilön tekstin plagioimiseen verrattuna yhtä pahana käyttäytymismallina. Tämä ajatusmaailma johtuu siitä, että teksti on jo kirjoittajan omaa tuotosta. (Roberts 2018, 361.) Tästä huolimatta teksti on plagioitua, joka voi olla eettisesti vaikeasti tulkittavaa tai harmaalla alueella.

Tekijänoikeuskysymys liittyy vahvasti itsensä plagioimiseen varsinkin julkaistujen tekstien osalta. Tekijänoikeus ei välttämättä ole tällöin kirjoittajalla itsellään vaan se voi olla esimerkiksi julkaisijalla. Tämä taas johtaa siihen, että itsensä plagioiminen voi johtaa tekijänoikeuden rikkomiseen, ja johtaa pahimmillaan jopa oikeuteen. (Roberts 2018, 361.) Akateeminen luotettavuus kärsii, jos havaitaan, että luotu teksti pohjautuu selkeästi toiseen tekstiin ilman viittaamista siihen, vaikka kyseessä olisi kirjoittajan omaa tekstiä. (Weber-Wulff 2014, 13). Tämän lisäksi akateemista uskottavuutta horjuttaa se, että teksti saattaa olla perustelematonta, eikä väitteillä ole kunnollista pohjaa. Tekstinymmärrys kärsii, ja kirjoittajan omat ajatukset taustalla eivät välity kunnolla. Vaikka kirjoittajalla olisi selkeä kuva siitä, miten asiat toimivat henkilökohtaisen tutkimuksen perusteella, ei kyseinen näkemys välttämättä välity lukijalle saakka. Tämä johtaa helposti väärinymmärryksiin, jotka olisi voinut helposti korjata viittaamalla aiempaan itseluotuun tekstiin oikeaoppisesti. Näin lukija voi halutessaan perehtyä tutkittuun aiheeseen syvällisemmin, kun lähdeviittausta voi seurata kirjoittajan aiemmin tuottamaan materiaaliin (Weber-Wulff 2014, 13).

2.4 Syitä plagioinnin taustalla

Plagioinnin taustalla olevat syyt vaihtelevat riippuen tekijän motiiveista. Osa saattaa plagioida, koska he tietävät muidenkin tekevän sitä rangaistuksetta, osa taas kokee arvosanapaineet niin korkeaksi, että ajautuvat niiden takia plagioimiseen. Jotkut saattavat tietämättään

plagioida, sillä he eivät ajattele luvattomasti lainaamansa tekstin kuuluvan sen puitteisiin. Varsinkin Internetistä lainattua materiaalia saatetaan pitää ”vapaana”, ja vaadittavat lähdeviittaukset jäävät helposti puuttumaan. (Culwin & Lancaster 2001, 36-37; Neville 2010, 32.)

Lisäksi plagiointia voi tapahtua huonon aikataulutuksen, kiireen tai laiskuuden takia (Neville 2010, 32). Tehtävien aloittamista viivästytetään ja pitkitetään, ja kun niiden palautusaikataulut lähestyvät, kiire tuo mukanaan ajatuksen siitä, että asiat voi tehdä nopeammin käyttämällä toisen materiaalia ilman kunnollisia lähdeviittauksia. Joillekin taas viittausten tekeminen voi tuntua aikaa vievältä, ja laiskuus johtaa niitä tehdessä mutkien oikomiseen. Plagiointia voi myös tapahtua, koska työn tekijä ei ymmärtänyt täysin, mistä tehtävässä oli kyse tai mitä säännöt työn tekemiseen olivat (Neville 2010, 32).

Kun varoitukset siitä, mitä plagiointi on, on annettu ja toistettu tarpeeksi monta kertaa, siirtyy vastuu ymmärtämisestä opiskelijalle. Tällöin voidaan helposti olettaa, että edelleen plagioiva opiskelija tekee sitä tahallisesti. (Pecorari 2010, 2.) Kuitenkaan tilanne ei ole aina näin yksiselitteinen, ja mahdollisia syitä plagioimiseen on monia. Esimerkiksi eri kulttuureista tulevilla voi olla hyvin eriävä käsitys siitä, mitä plagiointi on. Joissakin kulttuureissa ei välttämättä ole edes määritelmää plagioinnille, tai sitä ei pidetä millään tavalla vääränä. Kuitenkin kulttuuriperusteisen plagioinnin kanssa tulee olla skeptinen, eikä hyväksyä sitä suorana syynä (Pecorari 2010, 15). Samalla tulee muistaa, että henkilöt, jotka kirjoittavat jollakin muulla kuin äidinkielellään voivat tehdä plagiointia tahattomasti (Pecorari 2010, 3). Ajatuksen taustalla on osaamattomuus ilmaista itseään kunnolla vieraalla kielellä sekä lähdeviittaustekniikoiden hallitsemattomuus.

Plagiointia tutkiessa on tärkeä ymmärtää, miksi oppilaat plagioivat, ja miten se tapahtuu. Näitä kysymyksiä tutkimalla saadaan käsitys kokonaiskuvasta. Plagiointi on kuitenkin selkeä uhkakuva akateemisen tutkimuksen luotettavuudelle, ja oppilaitoksien tulee tarkastella kriittisesti sen mukana nousevia ongelmia. (Culwin & Lancaster 2001, 40.)

Tärkeää plagioinnin estämisen kannalta on yhtenäiset ohjeistukset, standardit ja toimenpiteet (Culwin & Lancaster 2001, 40). Tämä tarkoittaa sitä, että nykytilanne tulee tiedostaa ja hyväksyä, jolloin yhteistä määränpäättä kohti työskentely voi alkaa. Kun eri tahoilla on yhteinen tahto, linjaus on helpompi ylläpitää, jolloin plagioimisesta ei tule ”hyväksyttävämpää” eri paikoissa (Culwin & Lancaster 2001, 40). Plagioimiseen liittyviä ongelmia on mahdollista ratkaista, jos yhteistyöhön ollaan valmiita ja tavoitteet ovat samat.

2.5 Internet plagioinnissa

Internet tarjoaa jatkuvasti lisää mahdollisuuksia saada tietoa nopeasti sekä monista lähteistä yhdenaikaisesti. Samalla se tarjoaa loputtomat mahdollisuudet plagioinnin kannalta, ja nykyään on olemassa sivustoja, jotka tarjoavat ilmaiseksi valmiiksi kirjoitettuja koulutehtäviä.

Myös tiedon etsiminen ja yhdistäminen useista eri lähteistä ja teksteistä on helpompaa, jolloin viittaukset alkuperäisiin lähteisiin saattavat jäädä tarkoituksellisesti tai tahattomasti merkitsemättä. (Culwin & Lancaster 2001, 36.)

Kun kirjoittajat tai julkaisijat eivät ole helposti löydettävissä, saattaa tekstiä pitää vapaasti kopioitavana. Tämä on erityisesti Internetistä löytyvien lähteiden ongelma: niistä ei aina löydy tietoa siitä, kuka tai mikä julkaiseva taho on. Lisäksi opiskelijoiden tuotoksia tarkastavat tahot eivät välttämättä ole kyenneet reagoimaan plagiointiongelmaan Internetistä otettujen tietojen kohdalta tarpeeksi nopeasti, vaan ovat tietoisesti sivuuttaneet ongelman. Tällainen käyttäytymismalli vahvistaa olettamusta, että Internetistä saadut tiedot olisivat jollakin tapaa vapaammin käytettävissä, eikä niiden kanssa tarvitsisi huolehtia lähdeviittauksista. (Culwin & Lancaster 2001, 36-37.)

Vaikka Internetistä tiedon etsiminen ja tiedon lainaaminen onkin uudempaa, kuin paperikirjoista, ja alkuperäisen lähteen löytäminen plagiointiepäilyissä onkin vaikeampaa, tarjoaa monet eri tahot nykyään ratkaisuja siihen (Culwin & Lancaster 2001, 37). Ratkaisut saattavat olla kaikkea lähtien neuvomisesta ja kouluttamisesta aina ohjelmiin, jotka automaattisesti tutkivat lähetetyn tekstin, ja etsivät siitä viitteitä plagioinnista.

Internet on myös mahdollistanut uusia tapoja välttää työn teko itse: valmiiksi kirjoitettuja esseitä pystyy ostamaan suoraan siihen erikoistuneilta verkkosivuilta. Toiset sivut keskittyvät kirjoittamaan erityiseen tarpeeseen tuotettuja tekstejä, jotka ovat uniikisti muodostettu esseen ostajalle. Palveluiden maksullisuus vaihtelee ilmaisesta moniin tuhansiin euroihin. (Pell 2018, 131.) Tällaisten palveluiden käyttö on kuitenkin huijaamista, sekä eettisesti väärin, mutta kyseiseen käyttäytymiseen liittyy vahvasti myös plagioiminen: käyttämällä jonkun muun tuottamaa tekstiä ja väittämällä sitä omaksi rikkoo suoraan plagioinnin määritelmää (Plagiarism.org 2018). Pell (2018, 130) tukee tätä käsitystä, mutta huomioi samalla harmaan alueen: missä menee raja siinä, että kysyy toiselta apua ja siinä, että joku tuottaa tekstin toisen puolesta?

Esseenostopalveluissa on huomattavasti myös ongelmia. Ne saattavat olla vain huijauksia, joilla ihmisiä rahastetaan, mutta ei toimiteta lupausta valmiista tekstistä. Koska henkilö on itse syyllistymässä vilpilliseen toimintaan, voi tästä olla vaikea ilmoittaa eteenpäin. Tämän lisäksi työn laadusta ei ole mitään takeita, ja työ voi sisältää suoraa plagiointia. Sivustoja ei välttämättä ole suojattu kunnolla, jonka takia turvallisuus kärsii. Viimeisenä, esseenkirjoituspalvelusta ostetun työn palauttamisesta voi jäädä vahva syyllisyydentunne, koska kirjoittaja tietää, ettei työ ole rehellisesti tehty. (Plagiarism.org 2018.)

2.6 Plagioinnin ehkäiseminen

Plagioinnista keskustellessa jäädään helposti miettimään tilannetta, missä plagiointi on jo havaittu ja siitä rangaistaan. Plagioinnin ehkäiseminen jää helposti taustalle, mutta se loppupeleissä on parempi tapa lähestyä ongelmaa. Lähestymällä ongelmaa ennaltaehkäisyn kannalta, plagiointi saatetaan estää tapahtumasta ollenkaan. Tämän takia opiskelijoille on tärkeä opettaa alusta saakka, ennen kuin tekstiä aletaan tuottamaan, mitä plagiointi on, ja miksi se on väärin. Tällä estetään vahingossa tapahtuvaa plagiointia, sekä parhaassa tapauksessa motivoimaan yksilöitä jättämään tarkoituksellinen plagiointi pois. (Pell 2018, 133-135.)

Itse plagiointia omassa työskentelyssä voi Baileyn (2017a) mukaan ennaltaehkäistä hyvinkin yksinkertaisella tavalla: kysy ohjaajaltasi/mentoriltasi/opettajaltasi tai muulta vastaavalta henkilöltä apua. Heidän tehtävänsä on auttaa työprosessin aikana, ja he ovat luotettava lähde siitä, miten asiat tulisi tehdä oikeaoppisesti. Vaikka plagioinnin välttämiseen tarvitaan myös omaa työpanosta muun muassa lähteiden merkkäamisen, tekstinmuotoilun ja suorien lainaus-ten tekemisessä, kannattaa aina varmistaa asia epäselvien tilanteiden tullessa ilmi. (Bailey 2017a). Kysymällä neuvoa osoittaa omaa kiinnostustaan plagioinnin välttämiseen, ja samalla omasta työstään saa todennäköisesti oikeaoppisesti toteutetun.

3 Sähköiset plagioinnintunnistusjärjestelmät

Internetin olemassaolo on tehnyt tiedonhakemisesta täysin erilaista verrattuna pelkkien paperisten lähteiden olemassaoloon verrattuna (Marsh 2007, 123). Kirjoista etsimällä joudutaan luottamaan yleensä paikallisen kirjaston tai vastaavan valikoimiin, kun internetistä haettaessa yhdellä hakusanalla voi saada miljoonia osumia aiheeseen liittyen. Samalla internet on mahdollistanut plagioinninestojärjestelmien kehittämisen (Marsh 2007, 127). Toisinsanottuna tietoa on helpommin saatavilla, ja sitä on enemmän tarjolla, mutta samaan aikaan kiinnijäämisen riski on kohonnut. Plagioinninestojärjestelmien toimintaperiaate on pitkälti sama palveluntarjoajasta riippumatta: toteutettu työ syötetään järjestelmään, joka vertaa sitä internet-sivuihin, järjestelmään aiemmin tallennettuun aineistoon ja kirjallisuuteen sekä muihin kustannettuihin teksteihin. (Leinonen 2018.) Ohjelmat antavat loppuraportissa selkeän määritelmän siitä, kuinka iso osa työtä hyödyntää aiemmin tuotettuja tekstejä. Tähän se käyttää esimerkiksi prosenttilukua havainnollistaakseen tarkemmin osuuden suuruuden koko työstä. (KenGuru.) Opettajan vastuulle jää kuitenkin edelleen työn tarkastaminen: pelkän prosenttiluvun tuijottaminen ei tarkoita plagiointia, vaan työtä on tutkittava syvällisemmin ja perehdyttävä, miksi järjestelmä antaa kyseisen tuloksen. Esimerkiksi lakitekstit, joissa sanamuoto on äärimmäisen tärkeää ja lähdeviittaukset, joissa on pitkiäkin lähteiden nimiä näkyvät usein yhteneväisyyksinä lähdemateriaaliin (Kajula & Ruotsalainen 2019). Työ on voitu tehdä täysin oikeaoppisesti kunnollisten viittausten kanssa, mutta järjestelmä ei kykene tunnistamaan

eroa oikean viittaustyylin ja plagioinnin välillä. Tämän takia pelkkä plagioinnintarkastusohjelma ei yksinään riitä, vaan opettajan tai muun tarkastajan rooli prosessissa on korvaamaton.

3.1 Urkund

Urkund on ruotsalainen automaattinen tekstintunnistusjärjestelmä, joka on luotu havaitsemaan sekä estämään plagiointia. Järjestelmä oppii jatkuvasti lisää, kun siihen syötetään uusia tekstejä ja toimii riippumatta käytetystä kielestä. Järjestelmää ei tarjota yksityisille henkilöille eikä opiskelijoille, vaan ohjelman lisenssin pystyy ostamaan vain koulutusorganisaatioiden työntekijät. Urkund käyttää vertailukohteenaan siihen syötettyyn tekstiin kolmea eri lähdettä: internettiä, julkaistuja materiaaleja ja opiskelijoiden tuottamia materiaaleja. (Urkund 2020)

Tekstin tarkastaminen Urkundissa on nelivaiheinen prosessi, joka alkaa siitä, kun dokumentti syötetään systeemiin. Tämän jälkeen Urkund erottelee tekstin, ja alkaa käymään sitä läpi. Seuraavassa vaiheessa teksti analysoidaan, ja sitä verrataan lähdemateriaalin kanssa. Kaikki samankaltaisuudet tutkitaan tarkasti ja tallennetaan. Kolmannessa vaiheessa raportti alkaa muodostumaan ja yhteneväisyydet tarkastetaan. Viimeisenä analyysi tekstistä lähetetään raportin muodossa takaisin opettajalle, joka pystyy kyseisen dokumentin avulla päättämään, onko teksti plagioitu. (Urkund 2020)

3.2 Turnitin

Turnitin on yhdysvaltalainen järjestelmä, jonka yhtenä toimintona on estää plagiointia. Sen perustaja on John Barrie, joka huomasi toimiessaan opettamisavustajana, että toiset opiskelijat myivät hänen opiskelijoidensa töitä. Hän halusi estää tämän tapahtumisen, jonka lopullisena seurauksena syntyi Turnitin. (Larson 2000, Marshin 2007, 134 mukaan.) Turnitinin tehtävä on siis perustajan mukaan yksinkertainen: taistella internetin esseenostopalveluita vastaan ja helpottaa opettajien taakkaa plagioimisen tarkastelussa (Marsh 2007, 134-135). Turnitin käyttää hyödykseen laajaa tietokantaansa, johon kuuluu muun muassa avoimet internetlähteet, artikkeleita sekä kustannusjulkaisuja. Tämän lisäksi Turnitin tallentaa sinne opiskelijoiden omat työt, ja käyttää niitä osana tietokantaansa. (Ilona 2016) Turnitin tarjoaa myös monipuolisesti muita palveluita pelkän plagioinninestojärjestelmän lisäksi: valikoimasta löytyy mm. palautteenantotyökalu, jonka avulla opettaja voi käyttää aikansa tehokkaammin. Sen avulla opettaja pystyy samalla tarkastamaan yhteneväisyydet eri lähteisiin, antamaan yksilöityä palautetta ja standardisoimaan annetut arvosanat. (Turnitin 2020.)

4 Miksi lähdeviittaukset ovat tärkeitä

Lainatessa jonkin toisen kirjoittamaa tekstiä, viittausten tulee olla kunnossa. Lähdeviittaukset ovat tapa osoittaa, etteivät ajatukset kuulu kirjoittajalle. Kun työhön laittaa nimensä, oletusarvo on, että kirjoittaja omistaa kaiken, mitä tekstissä kerrotaan. Tässä asiassa akateeminen vastuu on todistaa, että ajatuksen takana on joku muu ja merkitä asiaankuuluvat lähdeviittaukset. Ne myös osoittavat, että kirjoittaja on huolellisesti perehtynyt aiheeseensa luotettavien lähteiden kautta. (Bailey 2017b). Lisäksi kirjoittaessa vaaditaan lähdekriittisyyttä, joka on helppo osoittaa käyttämällä luotettavaksi osoitettuja ja tunnistettuja lähteitä (Neville 2010, 2).

4.1 Viittaamisen jaottelu tietoperusteisilla syillä

Viittaamisen tärkeys voidaan jakaa kolmeen keskeiseen oletukseen: viittaamisen tärkein tarkoitus on varmistaa tiedon kehittyminen ja siirtyminen, se on käytännön osoitus tiedon käyttämisestä ja sen ymmärtämisestä sekä sen standardointi auttaa kaikkia tunnistamaan ja havaitsemaan sen oikeaoppisen käytön. Näiden kolmen oletuksen avulla viittaaminen voidaan jakaa kuuteen tietoperusteiseen syyhyn, jotka esitellään alla olevassa taulukossa. (Neville 2010, 7-8.)

1	Mahdollistaa ajatusten jäljittämisen alkuperäiseen lähteeseen
2	Auttaa kirjoittajaa hahmottamaan ja rakentamaan oman ideaverkoston
3	Tukee kirjoittajan omien ajatusten esilletuomista akateemisessa kirjoittamisessa
4	Antaa pohjaa ja uskottavuutta väittämiin
5	Auttaa tiedonleviämisessä
6	Antaa tunnustuksen työstä niille, joille se kuuluu

Taulukko 2: Tietoperusteiset syyt viittaamiseen (Neville 2010, 8).

4.1.1 Ajatusten jäljittäminen alkuperäiseen lähteeseen

Kirjoittaessa pelkästään ideoiden esittäminen ja kuvaileminen ei riitä. Näiden lisäksi on kyettävä kertomaan, mistä ideat ovat tulleet tai syntyneet, kuka niiden takana on sekä miksi ja milloin ne ovat ilmaantuneet. Kaikki ideat, toimintatavat ja käytänteet ovat ilmaantuneet aina jostain, ja ne muokkautuvat kulttuurien, sosiaalisten normien ja käytänteiden mukana ajan kuluessa. Historiallinen ja maantieteellinen konteksti luo erilaisen taustan ajatusmaailmoille, ja ne näyttäytyvät tutkiessa tiedon alkuperää. Näiden kaikkien tekijöiden

yhteisvaikutus tulee huomioida ajatuksia tulkittaessa, jotta niitä pystyy ymmärtämään paremmin. (Neville 2010, 8.)

4.1.2 Oma ideaverkosto

Tieto mahdollistaa menneisyyden ja nykyisyyden yhdistymisen tulevaisuutta varten. Erinäisiä tekstejä tuottaessa luodaan linkkejä eri ideoiden välille, lähes samalla tavalla kuin hämähäkki punoo omaa verkkoaan: yhdestä ideasta lähtee useita haarapisteitä, jotka sitoutuvat toiseen ideaan, josta taas lähtee oma verkostonsa. Nämä ideat yhdistyessään luovat kokonaisen verkon, joka tukeutuu viittaamiseen tietoperustanaan. Kaikki näiden keskeltä löytyy kuitenkin kirjoittaja, jonka ympärille muodostuu hänen henkilökohtainen ideaverkostonsa. (Neville 2010, 9.) Vahvistamalla näkemystä omasta ideaverkostostaan, johon liittyy muiden tuomia ideoita, yksittäiselle kirjoittajalle muodostuu uskottava kokonaisuus, johon tukea omaa tutkimustaan.

4.1.3 Omien ajatusten esilletuominen akateemisessa ympäristössä

Ensimmäisiä kertoja tuotettaessa tekstiä akateemisessa ympäristössä, voi muiden tekstien viittaamisen ja omien ajatusten esiintuomisen raja ja määritelmä olla epäselvä. Samaan aikaan painostetaan tuomaan omia ideoita näkyviin, mutta käsketään kuitenkin käyttämään muiden tuottamia tekstejä pohjana. Suhde näiden kahden välillä voi olla vaikea määrittää ja kokemattomuus ajaa helposti epäonnistuneeseen yhdistelmään omaa ja akateemista tekstiä. (Neville 2010, 9.)

Akateemisen kirjoittamisen ei kuitenkaan tarkoitus tukahduttaa kirjoittajien omaa ääntä. Kirjoittaja voi useilla eri tavoilla tuoda esille:

- Kirjoittaja voi päättää millaisesta asemasta tarkastelee aihetta, sekä mihin suuntaan ideoita vie
- Kirjoittaja voi etsiä todisteita, jotka omalta suunnaltaan tarjoavat mahdollisuuksia vahvaan argumentointiin sekä asioiden kuvaamiseen
- Kirjoittaja voi itse muotoilla omaan tyyliinsä sopivalla tavalla löytämänsä tekstit ja käyttää sitä itseilmaisun tapana
- Kirjoittaja voi käyttää sitä kirjoitustyyliä, joka on itselleen luonnollinen ja sopiva.

Näitä keinoja hyödyntämällä saa tekstistä omannäköisensä, eikä liitä-leikkaa tyyppistä koostetta. (Neville 2010, 9.)

4.1.4 Väittämien uskottavuus

Väitteille luodaan uskottavuutta esittämällä sille taustaväitteitä, joiden avulla niihin saadaan pohjaa. Apuna voi käyttää esimerkiksi viisiportaista asteikkoa: Ensimmäiseksi näkökulma pitää

tuoda esille, ja sille pitää näyttää selkeät, ymmärrettävissä olevat ja loogiset perustelut. Seuraavaksi osoitetaan näkökulmalle luotettavat todisteet. Tähän voi käyttää hyödyksi luotettavaksi todettuja lähteitä, kuten tietokirjallisuus, luotettavat Internet-sivut tai sanomalehtiartikkelit. Kolmannessa vaiheessa todistetaan, että osoitettuja todisteita on tosiasiallisesti käytetty. Tämä tapahtuu merkitsemällä lähteet työlle, jotka voi listata työn loppuun. Neljännessä vaiheessa osoitetaan, että väitteen vasta-argumentit on tiedostettu esittämällä ne. Lopuksi esitetään argumentoiden, miksi oma väite on toimivampi ja huolellisemmin ajateltu kuin vasta-argumentit. (Neville 2010, 10.)

Noudattamalla edellä mainittua kaavaa saadaan muodostettua uskottavia väitteitä. Käyttämällä viittauksia tekstistä tulee luotettavampaa, koska väitteelle saa sen kautta pohjan. Lukija pystyy tarvittaessa niiden avulla tarkistamaan väitteiden paikkansapitävyyden sekä perehtymään aiheeseen syvällisemmin. (Neville 2010, 10.)

4.1.5 Tiedonlevittäminen

Lähteiden mainitseminen ja viittaaminen antavat lukijalle myös mahdollisuuden tutkia aihetta tarkemmin ja täten kasvattamaan omaa tietoperustaa aiheesta. Lähdeluettelot ovat erinomainen tapa löytää lisää lähteitä omaan mielenkiinnon kohteeseen. Parhaimmillaan lähdeluettelosta löydetyn tekstin lähdeluettelosta voi päätyä uuteen lähteeseen, ja sen kautta jatkamaan uuteen. Kierrettä pystyy toistamaan käytännössä loputtomiin, ja lukija pystyy tällöin kasvattamaan omaa tietoisuuttaan aiheen ympäriltä tehokkaasti. (Neville 2010, 11.)

4.1.6 Tunnustus työn tekijöille

Lähteiden merkitseminen on iso tunnustus käytetyn lähteen työn tekijöille. Tällöin heidän ajatuksensa ja ideansa tulevat jakoon, sekä heidän nimensä yhdistetään ajatukseen. Tämän sosiaalisempikin puoli viittaamiseen on tärkeä. Joskus omien ideoiden sekä tuotosten tekemiseen on nähty vuosikausia aikaa, ja aihe on tärkeä tekijöilleen. Sen takia lähteiden merkitsemistä voidaan nähdä kunnianosoituksena aiemman työn tehneelle. (Neville 2010, 11.)

4.2 Lähdeviittausten harmaa alue

Milloin työstä tulee plagiointia? Jos kirjoittaja on tarkoittanut antaa asiaan kuuluva tunnustus käytetyn lähteen tekijälle, mutta epäonnistunut tässä, onko teksti plagiointia? Joskus kirjoittajan taidot eivät ole vaaditulla tasolla, jonka takia kunnollisten lähdeviittausten tekeminen epäonnistuu. Taustalla ei ole aina tarkoitusta viedä tunnustusta alkuperäisen lähteen omistajalta. Tällöin tärkeään asemaan astuvat henkilöt, jotka arvostelevat tuotoksen: näkevätkö he asian tahallisenä, vai näkykö yrittäminen oikeaoppiseen toimintatapaan. (Bailey 2017b.)

Jos tuottaessa akateemista työtä ilmenee, että tietotaito lähdeviittausten tekemisen suhteen ei ole vaaditulla tasolla, tulisi kirjoittajan kyetä itsenäisesti etsimään ja pyytämään apua

esimerkiksi ohjaajiltaan. Tällä tavalla saataisiin suhteellisen helposti vältettyä vahingolliset plagioimistapaukset ja niiden määrä vähenisi. (Bailey 2017b.)

5 Tutkimuseettinen neuvottelukunta

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (jatkossa TENK) on perustettu tukemaan tutkimusetiikan edistymistä sekä käsittelemään tieteelliseen tutkimukseen liittyviä eettisyyden kannalta tutkittavia kysymyksiä. Se perustettiin vuonna 1991 ja se on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin. TENKin sivujen mukaan sen tehtäviin kuuluvat:

- Toimintakulttuurin vahvistaminen niin, että se toiminta pysyisi tutkimuseettisten periaatteiden mukaisena.
- Kehittää tutkimuseettistä kouluttautumista sekä harjoittaa samalla siinä valistumista.
- Jatkuvasti parantaa ja kehittää vilppiepäilyjen selvitysprosessia tehokkaammaksi.
- Parantaa kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista.
- Parantaa avointa tiedottamista
- Käyttää hyödyksi muualla, kansainvälisesti hyväksi havaittuja tapoja suomalaiseen tutkimuseettiseen kulttuuriin sen kehittämiseksi.

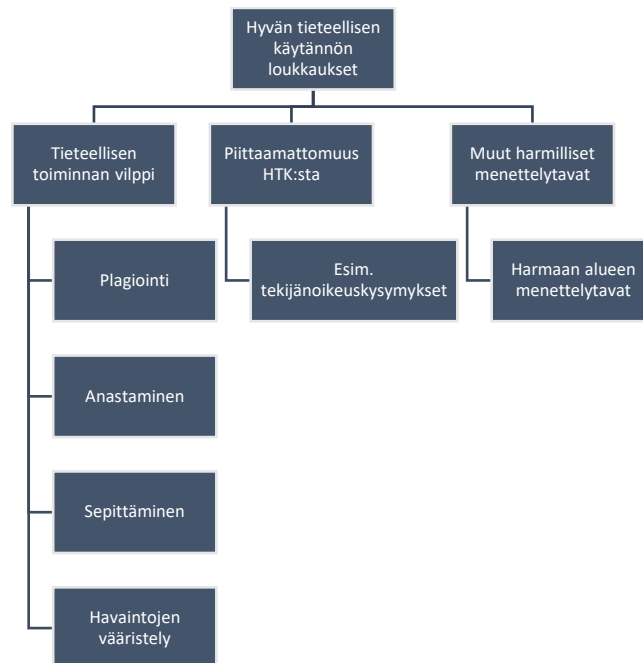
Näiden lisäksi TENK ylläpitää ja valvoo hyvän tieteellisen käytännön toteuttamista Suomessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta C.)

TENKin ohjeistuksiin sitoutuminen on vapaaehtoista, mutta muun muassa ammattikorkeakoulut noudattavat jaettua ohjeistusta. Samalla TENK tarjoaa omasta suunnastaan neuvontaa ongelmatilanteissa ja koulutusta esimerkiksi seminaarien muodossa. TENK toimiikin ohjeistukseen ja valvonnallaan yhtenä varmistuksena siitä, että Suomessa tuotettava tieteellinen tutkimus on laadukasta ja luotettavaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta A.)

5.1 Hyvä tieteellinen käytäntö

TENK määrittelee (Tutkimuseettinen neuvottelukunta B), että tuotettu tieteellinen tutkimus ei ole eettisesti hyväksyttävää sekä luotettavaa ja tulokset eivät ole uskottavia, jos sitä tehdessä ei olla noudatettu hyvän tieteellisen käytännön (jatkossa HTK) periaatteita.

TENK määrittelee Suomessa HTK:n rikkomiseen kolme pääkategoriaa, jotka jakaantuvat alakategorioihin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta A). Alla olevassa kuviossa havainnollistetaan, kuinka HTK:n loukkaukset jakaantuvat.

Kuvio 1: Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset (Tutkimuseettinen neuvottelukunta A).

TENK määrittää myös, mitkä ovat hyvät, eettiset ja käytännönläheiset näkökulmat tutkimuksille. Ensimmäisenä mainitaan tiedeyhteisön toimintatapojen noudattaminen. Tämä tarkoittaa, että työn pitää olla rehellinen, sitä tehdessä on toimittu huolellisesti ja tarkkaavaisesti kaikissa työn vaiheissa, alkaen sen suunnittelusta aina tulosten julkaisemiseen saakka. Tutkimusta tehdessä on myös käytettävä sellaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, jotka ovat eettisesti hyväksyttäviä ja niiden on sovittava tutkittavaan asiaan. Viestintä tuloksista ja saadusta tiedosta tulee olla avointa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta B.)

Lähdeviittausten tulee olla kunnossa, ja jokaisesta työstä tulee antaa asiaankuuluva tunnustus merkitsemällä ne kunnollisesti työssä, sekä tutkimuslupien tulee olla kunnossa. Lisäksi tutkimusta tehdessä siitä saatu informaatio tulee tallentaa oikeaoppisesti, ja kaikissa työn vaiheissa tulee huomioida tietosuojaan liittyvät asiat. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta B.)

Jokainen, joka tuottaa uutta akateemista tai tieteellistä tekstiä, on aina ensisijaisesti itse vastuussa siitä, että työ toteutetaan HTK:n mukaisesti. Kuitenkin ammattikorkeakoulujen tulee opettaa opiskelijoilleen, mitä tutkimuseetiikalla tarkoitetaan, ja mitä ovat hyvät tieteelliset käytännöt, sekä kuinka niitä tulee tulkita ja ymmärtää. Nämä asiat tulisi sisällyttää kiinteästi opiskeluihin, jotta HTK:n rikkominen ei tapahtuisi vahingossa tai huomaamatta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta B.)

Suomalaisista ammattikorkeakouluista TENKin HTK:n ohjeeseen on sitoutunut yhtä lukuun ottamatta kaikki (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020).

5.2 Hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittely

Loukkausepäilyjen tutkinta suoritetaan siinä laitoksessa, jossa tutkimus on tehty. HTK:n loukkausepäilyistä ja päätöksistä asian suhteen tulee informoida myös TENKiä. Tutkinta voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: kirjalliseen ilmoitukseen, esiselvitykseen ja varsinaiseen tutkintaan. Epäily hyvän tieteellisen käytännön rikkomisesta tulee tuoda päätöksenteosta vastaavan henkilön tietoon kirjallisella ilmoituksella. Ilmoituksen tulee olla yksilöivä, ja siitä on noustava esille, mitä hyvän tieteellisen käytännön periaatetta loukkaus koskee. Se ei voi olla nimetön, eli ilmoituksen laatijan on seistävä sen takana. Päätöksenteosta vastaava henkilö päättää ilmoituksen jälkeen, käynnistetäänkö esiselvitystä. Jos esiselvitysprosessi aloitetaan, tulee tieto aloituksesta ja sen syistä tuoda epäilyn ja epäilyn esittäjälle tietoon välittömästi. Tämän lisäksi tutkimuseettistä neuvottelukuntaa tulee tiedottaa prosessin alkamisesta. Esiselvityksen aikana kuullaan epäiltyä, ilmoituksen tekijää sekä mahdollisia muita asiantuntijoita tai henkilöitä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 10, 12.)

Jos esiselvityksen jälkeen on vielä epäily siitä, että HTK:ta on rikottu, siirrytään varsinaiseen tutkintaan. Kyseinen vaihe jätetään prosessissa välistä, jos jo esiselvityksessä on tullut ilmi, että HTK:n rikkominen on tapahtunut. Varsinaisessa tutkinnassa toimii tutkintaryhmä, joka antaa asiaan perehdyttyään loppuraportin, jossa eritellään sen mielipide siitä, onko HTK-rikkettä tapahtunut, ja mitkä ovat tarvittavat korjaustoimenpiteet. Raportin pohjalta päätöksenteosta vastaava henkilö päättää, onko HTK:ta rikottu, ja mitkä ovat sen seuraamukset. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 12-13.)

Koko prosessin aikana on kolme tärkeintä oikeusturvaan liittyvää ovat: puolueettomuus ja oikeudenmukaisuus käsittelyssä, kaikkien osapuolien mielipiteiden ja perustelujen kuunteleminen sekä nopeus ja asiantuntevuus käsittelyssä. Näitä pystytään tukemaan huolellisella dokumentoinnilla ja kunnioittamalla asianomaisten tiedonsaamisoikeutta. Lisäksi tulee huomioida mahdolliset kielimuurit käsittelyssä ja tiedottamisessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 10-11.)

6 Suomalaisten ammattikorkeakoulujen julkisten lähteiden ohjeistukset

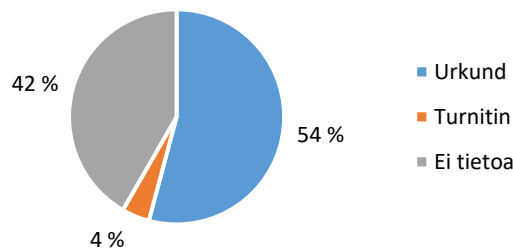
Opinnäytetyötä varten perehdyttiin suomalaisten ammattikorkeakoulujen julkisiin sivuihin, materiaaleihin ja ohjeistuksiin plagiointitapausten ja -epäilyjen suhteen. Informaatiota löytyi yhteensä 21 koulun sivuilta, mutta kaikki 24 koulua huomioitiin tulkittaessa vastauksia. Huomioitavaa on kuitenkin, että lähteenä pystyttiin käyttämään vain koulujen julkisia sivuja, mutta kouluilla voi olla enemmän toimintaohjeita tai tietoa esimerkiksi intranetissä. Lisäksi löydetty informaatio oli joidenkin koulujen suhteen hyvin rajallista, eikä kunnollista ohjeistusta plagiointiepäilyjen ja -tapausten suhteen toimimisesta löytynyt kuin vain muutamalta

koululta (Ammattikorkeakoulut). TENKistä ja HTK:sta löytyi maininta useampien koulujen sivuilta, mutta vaikka TENKin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020) mukaan yhtä lukuun ottamatta kaikki ovat sitoutuneet HTK:n ohjeeseen, ei sitä kuitenkaan kaikkien koulujen sivuilla mainittu (Ammattikorkeakoulut).

6.1 Plagioinninestojärjestelmät

Tutkimalla ammattikorkeakoulujen avoimia sivuja ja lähteitä, 14 eri oppilaitokseen pystyi linkittämään varmasti jonkin plagioinninestojärjestelmän. 13 näistä koulusta oli käytössä Urkund, ja yhdessä oli Turnitin. Lopuista kouluista ei löytynyt tietoa siitä käytetäänkö jotain plagioinninestojärjestelmää. (Ammattikorkeakoulut.) Alla olevassa kaaviossa havainnollistetaan määrien suhteita toisiinsa.

Plagioinninestojärjestelmät
julkisten lähteiden perusteella

Kuvio 2: Plagioinninestojärjestelmät julkisten lähteiden perusteella

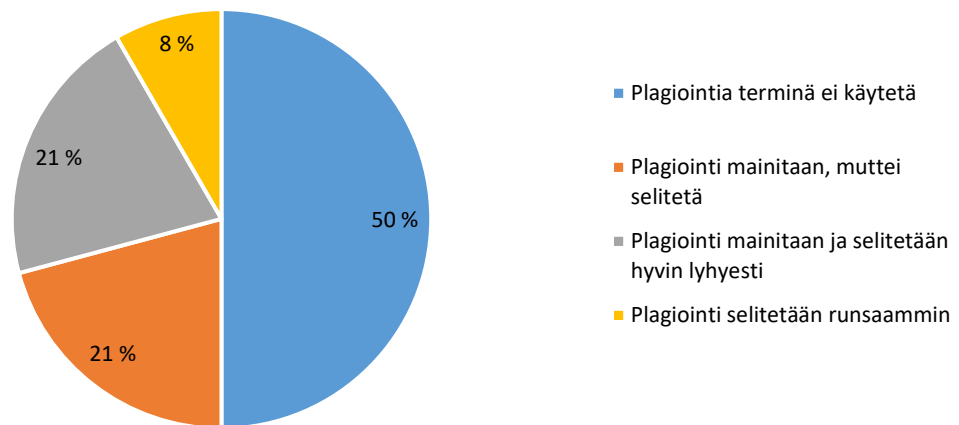
Avoimien lähteiden perusteella Urkund on Suomessa suosittu plagioinninestojärjestelmä, jota yli puolet, 54%, Suomen ammattikorkeakouluista käyttää apuna. Turnitin löytyi taas ainoastaan yhdeltä ammattikorkeakoululta, jolloin sen osuus kokonaisuudesta on 4%. (Ammattikorkeakoulut.) Tulkittaessa kuviota on muistettava, että 42% kouluista ei löytynyt tietoa siitä, käyttävätkö he plagioinninestojärjestelmää, ja jos käyttävät, niin mitä.

6.2 Menettely plagiointitapauksissa

Suoria ohjeistuksia siitä, miten koulut käsittelevät erinäiset vilppi- tai plagiointitapaukset, oli erittäin vähän löydettävissä avoimista lähteistä. 12 koulua ei mainitse plagiointia ollenkaan. Viidellä koululla puhutaan plagioinnista, mutta sitä ei määritellä ollenkaan, vaan sanotaan sen esimerkiksi olevan kiellettyä. Yhdellä näistä kouluista on kuitenkin helposti löydettävissä linkki toisen palveluntarjoajan sivuille, joissa plagioimisesta puhutaan enemmän ja kattavammin. Viisi koulua taas kertoo plagioimisesta, mutta selitys on erittäin lyhyt tai puutteellinen. Yksi näistä kouluista linkittää kuitenkin toisen organisaation sivuille johtavan linkin, jossa kerrotaan tarkemmin plagioimisesta. Kahdella koululla plagiointi on määritelty huomattavan

paljon tarkemmin kuin yhdellä lauseella, ja niistä voi saada jo alustavan kuvan siitä, mitä plagioiminen ylipäättään on. (Ammattikorkeakoulut.) Alla olevassa kuviossa havainnollistetaan tarkemmin osuuksien suuruutta verrattuna toisiinsa.

Opiskelijoiden infoaminen plagioinnista julkisten lähteiden perusteella

Kuvio 3: Plagioinnista informoiminen julkisten lähteiden perusteella

Kuvion perusteella voidaan todeta, että puolilla Suomen ammattikorkeakouluilla ei ole julkisilla sivuillaan edes mainintaa plagioimisesta. 42% taas mainitsee plagioinnin, mutta sitä ei kerrota mitä se on, tai sen kuvailu on lyhytsanaista ja mahdollisesti puutteellista. Vain 8% ammattikorkeakouluista kertoo plagioinnista enemmän julkisilla sivuillaan. (Ammattikorkeakoulut.) Oletettavasti kuitenkin koulujen sisäisillä sivuilla voi olla lisäinformaatiota asiasta, mutta plagioinninvastaisuus olisi hyvä ilmaista jo julkisilla sivuilla, jotta myös tulevilla opiskelijoilla on mahdollisuus perehtyä asiaan ja ymmärtää aiheen vakavuus.

6.3 Julkisten lähteiden yhteenveto

Julkisten lähteiden perusteella plagioinnista kertomisessa on suomalaisilla ammattikorkeakouluilla parannettavaa. Harva koulu kertoo plagioinnista kunnollista ja kattavaa tietoa omilla julkisilla sivuillaan, ja tiedon löytäminen on vaikeaa. Plagiointia sekä muita vilpillisiä tapoja voidaan varmasti vähentää, jos esimerkiksi potentiaaliset uudet opiskelijat pystyvät löytämään helposti tarkempaa tietoa siitä, mitä plagiointi on, ja miksi se ei ole hyväksyttävää. Tällöin plagiointiin liittyvien ongelmien hahmottaminen alkaa jo ennen koulun aloittamista.

Tiedon voi kerätä esimerkiksi yhteen hyvän tieteellisen käytännön kanssa. Julkiset sivut saisivat ryhdikkään olemuksen, jos niissä olisi erillinen hyvä tieteellinen käytäntö -välilehti. Kertomalla, että koulu on sitoutunut HTK:n mukaiseen toimintaan tuo luotettavuutta yleisilmeeseen, ja kertoo samalla koulun arvoista myös ulkopuolisen silmissä. Kun HTK:sta kerrotaan yleisesti, voidaan samalla pureutua plagiointiin ja muihin vilpillisiin käytösmalleihin, joita koulut eivät halua nähdä omien opiskelijoidensa työskentelyssä. Kokoamalla helposti löydettävä ja kattava tietopaketti, jossa asiat selitetään, eikä vain maininta, voidaan vaikuttaa henkilöiden motivaatioon suorittaa tehtävät huolellisesti, sekä noudattaen HTK:ta jo ennaltaehkäisevästi.

Plagiointijärjestelmien käytöstä voi mainita selkeämmin julkisten sivujen perusteella. Näin ulkopuolisetkin henkilöt voivat luottaa, että kyseisen ammattikorkeakoulun käyneet henkilöiden työt käyvät läpi plagioinnintarkastuksen sähköisen järjestelmän kautta. Tämä lisää luotettavuutta kouluun ja siihen, että asiat hoidetaan järjestelmällisesti tietyllä tavalla. Se antaa samalla näkyvyyttä siihen, että taustalla on toimintamallit, jonka avulla opiskelijoiden tuottamien materiaalien laatua tarkastellaan ja virheisiin puututaan.

7 Kyselytutkimus

Aineiston hankkimiseen käytettiin kyselytutkimusta, joka lähetettiin ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkostolle sähköisesti. Tarkoituksena oli saada sen kautta laaja otanta ympäri Suomea olevista ammattikorkeakouluista, ja oikeiden henkilöiden tavoittaminen tapahtuu kätevimmin sen kautta. Lisäksi vastausprosenttia pyrittiin saamaan ylöspäin keskittämällä kysely tietyille henkilöille, koska kyseiset vastaajat hyötyvät opinnäytetyön tulosten tutkimisesta.

Kyselylomaketutkimus kuuluu perinteisimpiin tapoihin, kun kerätään tutkimusaineistoa. Sen yleistymisen pohjana toimii 1920-luvulla lisääntyminen tilastollisissa menetelmissä, joita käytettiin tutkimustulosten analysointiin. Kyselylomakkeen muoto vaihtelee riippuen tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan, joka tulee tiedostaa muotoilussa. (Valli 2010, 103.)

Kysymysten tulee olla tarkoin mietittyjä ja hyvin muotoiltuja kyselylomakkeessa, koska ne luovat pohjan tutkimuksessa onnistumiselle. Epätarkasti muotoillut kysymykset aiheuttavat eniten virheitä tutkimustuloksissa, sillä vastaajat voivat mieltää tai ajatella kysymykset eri tavalla kuin mitä tutkija on sillä tarkoittanut. Tämä johtaa vääristyneisiin tuloksiin. Sanamuodot ja -valinnat pelaavatkin suuressa roolissa, eivätkä ilmaisut saa olla epämääräisiä tai häilyviä. Kysymyksien tulee olla muotoiltu niin, että ne ovat yksiselitteisiä eivätkä ne saa johdella vastaajia. (Valli 2010, 103-104.)

Kysymysten tulee olla rakennettu niin, että ne tukevat tutkimuksen tavoitteita ja ovat tutkimusongelmien mukaisia. Tämän takia tarkka tutkimusongelma kannattaa olla valmiina ennen kuin kyselylomaketta toimitetaan vastaajille, jolloin tiedetään mitä tietoa aineistonkeruulla

pyritään saamaan. Tällöin turhat kysymykset pystytään karsimaan pois ja saadaan kaikki olennainen kysyttyä. (Valli 2010, 104.)

Yleensä kysely aloitetaan taustakysymyksillä, jotka voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli tai koulutustaso. Näiden jälkeen kysytään tyypillisesti helpoimmat kysymykset, joilla vastaajaa johdatetaan vaikeampien ja henkilökohtaisempien kysymysten äärelle. Näiden vaikeiden kysymysten jälkeen taas palataan ns. ”jähdyttelykysymyksiin”, jotka ovat taas helpommin vastattavia. Toinen tapa muotoilla kyselylomake on sijoittaa taustakysymykset vasta lomakkeen loppuun. Tätä näkökulmaa puoltaa se, että vastaaja voi helposti pitkän kyselyn myötä väsyä, joka johtaa vastausten laadun heikkenemiseen. Väsyneenä on kuitenkin edelleen helppo vastata taustakysymyksiin, jolloin kyselyn luotettavuus säilyy hyvänä. (Valli 2010, 104-105.)

7.1 Kyselytutkimuksen vahvuudet

Gillhamin (2007, 6) mukaan kyselytutkimuksen etuihin voi luetella seuraavat tekijät:

- Matala kustannuskynnys ja pieni aikapanos
- Helppo tapa saada vastauksia ihmisiltä nopeasti
- Vastaajat voivat täyttää kyselyn, kun se heille sopii
- Monivalintakysymysten analysointi on yksiselitteistä
- Vähemmän painetta vastata välittömästi
- Vastaajan anonymiteetti
- Haastattelijan henkilökohtaiset mielipiteet eivät voi vaikuttaa tutkittavaan
- Standardisoidut kysymykset
- Saadaan kerättyä dataa hypoteesien testaamista varten

Kyselytutkimus on erittäin kustannustehokasta, varsinkin ajankäytöllisesti. Aika, minkä aikana saataisiin esimerkiksi vain muutama haastattelu tehtyä, samassa ajassa pystytään tuottamaan ja välittämään tuhansille henkilöille kyselyt. Samalla se säästää kustannuksissa: tutkijan ei tarvitse itse matkustaa saadakseen tietoa, mikä kuluttaa sekä rahaa että aikaa. (Gillham 2007, 5-6.) Kustannustehokkuus voikin olla yksi merkittävimmistä yksittäisistä tekijöistä, jotka saavat tutkijan valitsemaan kyselyn. Jos tutkittava asia on suhteellisen yksinkertainen, ja sisältää paljon yksiselitteisiä vastauksia, voi kysely olla juuri oikea tapa saada nämä asiat selville. Lisäksi kyselyt ovat erittäin helppo tapa saada paljon vastauksia lyhyessäkin ajassa. Hyvin muotoiltu ja jäsennelty kysely, joka on tutkittaville mielenkiintoinen aihe, voi saada moninkertaisen määrän vastauksia mitä samassa ajassa olisi esimerkiksi haastattelulla saanut. (Gillham 2007, 6.)

Vastaaminen on helppoa, koska vastaaja voi määritellä itsenäisesti sopivimman ajankohdan. Tällöin tutkijan ja vastaajan ei tarvitse sovittaa omia aikataulujaan yhteen, vaan molemmat pystyvät työskentelemään henkilökohtaisesti parhaimmassa aikaikkunassaan kyselyn eteen

Samalla välittömän vastaamisen paine vähenee vastaajien harteilta: he pystyvät pohtimaan vastauksiaan pidempään ja tarvittaessa tarkastamaan jotain aiheeseen liittyvää ennen omaa vastaustaan (Gillham 2007, 6-7.)

Vastaajan anonymiteetti voi näkyä positiivisella tavalla kyselyn avulla: osa vastaajista voi kokea sen vapauttavampana ja vähemmän tuomitsevana tapana kertoa mahdollisesti jopa julkisesti kyseenalaisia mielipiteitä (Gillham 2007, 7). Tämä mahdollistaa kyselyn luotettavuuden kasvun, sillä vastaajat eivät silottele vastauksiaan julkisesti hyväksyttävämpään suuntaan, vaan uskaltavat olla enemmän oma itsensä. Anonymiteetti tuo kuitenkin samalla kolikon kääntöpuolen, sillä tutkija ei pysty tietämään kuka vastaaja on ja mitkä ovat olleet hänen motiivinsa vastaamiseen. Toinen huono puoli on se, että jatkokysymyksiä ei pysty osoittamaan suoraan vastanneelle henkilölle, koska yhdistettävää tietoa ei ole saatavilla. (Gillham 2007, 7.)

Haastattelija voi vaikuttaa siihen, mitä vastauksia haastateltava antaa. Kaikki asiat lähtien haastattelijan ulkoisista ominaisuuksista koulutukseen saakka voivat saada haastateltavan asennoitumaan eri tavalla ja tällöin muokkaamaan vastauksiaan. Kyselyssä tämä tekijä on poistettu, ja vastaukset saadaan mahdollisimman neutraalilla tavalla, ilman haastattelijan vaikutusta. (Gillham 2007, 7.)

Kyselytutkimuksen vastausten analysointi on suoraviivaista, varsinkin kun kyseessä on monivalintakysymykset. Kun vastaukset on etukäteen määritelty, on niiden tulkitseminenkin yksiselitteistä. (Gillham 2007, 7.) Näiden lisäksi vastausten löytäminen on nopeampaa, kuin vastaajan henkilökohtaisesta kirjoituksesta tai lausumasta oikeiden asioiden löytäminen. Lisäksi kysymysten ollessa täsmälleen samanlaisia jokaisella vastaajalla saadaan vastaukset vertailukelpoisiksi keskenään. Kuitenkin on huomioitava, että kysymyksen ymmärtäminen voi olla eriävää vastaajien keskuudessa. (Gillham 2007, 7-8.)

Viimeinen kyselyn vahvuus on sen kyky kerätä dataa hypoteesien testaamista ja tutkimista varten. Tutkittaessa jotain asiaa, muodostuu hypoteeseja, ja näitä on testattava. Helppo tapa tähän on luoda kysely, jolla tätä hypoteesia tutkitaan. Tällä tavalla voidaan esimerkiksi perehtyä eri sukupuolten eroihin, ja jos kyselyllä saadaan eroavaisuutta, pystytään sitä käyttämään pohjana tulevaisuuden syvällisemmissä tutkimuksissa. (Gillham 2007, 8.)

7.2 Kyselytutkimuksen heikkoudet

Gillham (2007, 8) pureutuu kyselyiden vahvuuksien lisäksi niiden heikkouksiin. Niihin hän luettelee seuraavia tekijöitä:

- Yleensä matala vastausprosentti
- Vastaajien motivoimiseen liittyvät ongelmat
- Lyhyys ja yksinkertaistetut kysymykset

- Väärinymmärrysten korjaamisen mahdottomuus
- Kyselyt on helppo tehdä huonosti ja nopeasti
- Tiedon etsiminen pelkästään kysymysten varassa
- Oletus siitä, että vastaajat pystyvät vastaamaan loogisesti tietyssä järjestyksessä kysymyksiin
- Ei mahdollisuutta vaikuttaa vastausjärjestykseen tai vastaamisen taustoihin
- Kysymysten muotoilulla voi olla erittäin vahva vaikutus siihen, miten niihin vastataan
- Vastaajan luetunymmärtämiseen liittyvät haasteet
- Ihmisten taipumus enemmän puhumiseen kuin kirjoittamiseen
- Vastausten luotettavuuden tai todellisuuden tarkastaminen mahdotonta
- Vastaajan epätietoisuus annetun datan käyttämisestä

Kyselyn vastausprosentti on vaikea saada korkealle. Yleensä ihmiset ohittavat niitä epäkiinnostavina tai eivät koe hyödylliseksi käyttää niihin aikaa. Lisäksi kysely tuntuu helposti etäisestä eikä sitä ole kohdistettu yksilötasolle. (Gillham 2007, 9.) Nämä tekijät saavat vastaajan sivuuttamaan vastaamisen ja tekemään mielenkiintoisempia asioita sen sijaan. Lisäksi vastaajat ovat harvoin motivoituneita vastaamaan, jos tutkittu aihe ei tunnu millään tavalla läheiseltä. Vaikka kysymyksiin olisi vastattu, harva vastaajista pysähtyy miettimään vastauksiinsa, vaan klikkailee ne nopeasti läpi pohtimatta aihetta sen tarkemmin. Esimerkiksi haastattelussa kysymyksiin pysähdytään paljon selkeämmin, ja vastaajasta voi suorastaan nähdä sen, kuinka hän pohtii kysymykseen sopivinta vastausta. (Gillham 2007, 10.)

Kyselyn pituudesta voidaan olla montaa mieltä, mutta lähtökohtaisesti sen pitäisi olla niin lyhyt kuin mahdollista (Gillham 2007, 10). Vastaajan keskittymiskyky heikkenee mitä pidempään kysely kestää, joka johtaa vastausten luotettavuuden ja laadun heikkenemiseen. Samalla kysymysten tulee olla hyvin yksinkertaisia, jotta vastaajalla on parhaat edellytykset vastata itselleen sopivimmalla tavalla. Yksiselitteisten kysymysten kirjoittaminen on vaativampaa kuin ajattelisi, ja tehtävässä epäonnistuminen johtaa vastaajien väärinymmärrettyjen kysymysten kautta vääristyneisiin vastauksiin. (Gillham 2007, 10.) Kyseinen ongelma pitää tiedostaa jo ennen kuin kyselyä on tehty, ja hioa työskentelyvaiheessa kysymyksiä aktiivisesti selkeämpään suuntaan. Tarkalla kysymysasettelulla voidaan huomata epäselvät kysymykset, ja korjata ne, vaikka väärinymmärtämisen mahdollisuutta ei saada koskaan täysin poistettua (Gillham 2007, 10).

Kyselyitä on nopea ja helppo tuottaa. Tämä kuitenkin luo samalla ongelman: niitä on niin helppo tehdä, että niistä tulee helposti huonoja. Nopeus aiheuttaa myös huolimattomuutta. Vaikeus nouseekin siinä, että hyvän kyselyn tekeminen hyvin on paljon vaikeampaa ja raskaampaa kuin huonon kyselyn tuottaminen (Gillham 2007, 11.)

Heikkoutena voidaan nähdä kyselyiden rajoittavuus. Sen avulla tietoa saadaan vain kysymällä, ja esimerkiksi tarkkailemista ei voida käyttää apuvälineenä. Siinä missä taitava haastattelija osaa auttaa tutkittavaa henkilöä vastaamaan hankaliin kysymyksiin omalla toiminnallaan, kysely rajaa kuvatun kaltaisen toiminnan pois. Kyselyissä taas oletetaan, että vastaaja tietää jo valmiiksi vastauksen kaikkiin sen kysymyksiin. (Gillham 2007, 11-12.) Jos vastaaja ei koe osavansa vastat kaikkiin kysymyksiin huolellisesti, reaktiona saattaa olla kysely keskeyttäminen. Samalla kysely saattaa olettaa, että vastaajat ovat samankaltaisia, jonka seurauksena vastausvaihtoehdot voivat olla liian kapeakatseisesti suunniteltuja eivätkä vastaajat koe kuuluvansa mihinkään vaihtoehtoista. Tämän seurauksena vastaajat saattavat vastata vaikkei heillä olisikaan mielipidettä, tai heillä ei ole tarpeellista tietämystä käsiteltävästä asiasta. (Gillham 2007, 12.)

Vastaajat voivat kokea, että eivät osaa heti vastata esitettyyn kysymykseen, ja hyppäävät sen yli. Kyseinen käytös voi heikentää kyselyyn suunnitellun rakenteen toimimista. Kun esimerkiksi haastattelussa edetään loogisessa järjestyksessä eikä vastaaja voi nähdä tulevia kysymyksiä, muokkautuu tilanne haluttuun suuntaan. Kyselyssä on mahdollisuus hyppiä kysymyksestä toiseen ja sekoittaa halutun mielentilan muodostumista loppupään kysymyksiä varten. Pahimmillaan kontrolloimaton tilanne voi johtaa siihen, että joku toinen henkilö pääsee vaikuttamaan vastaajan mielipiteeseen ja muokata vastaamista epäluotettavaksi tutkimuksen kannalta. (Gillham 2007, 12.)

Kysymystenmuotoilua ei voi painottaa tarpeeksi, kun puhuu kyselystä missä tahansa kontekstissa. Pienetkin eroavaisuudet kysymyksessä voivat aiheuttaa suuriakin muutoksia vastaajien ajattelumaailmassa. Ongelman ratkaisuna pidetään kysymysten toistamista useaan kertaan, mutta muuttamalla sen rakennetta hiukan. Tällöin pystytään näkemään vastauslinjan jatkuvuus selkeämmin. (Gillham 2007, 12.) Vaikka samaa kysymystä toistamalla nähdään tarkemmin vastaajan johdonmukaisuus, tulee samalla muistaa, että kysymysten lisääminen pidentää kyselyä, mikä ei ole vastaajan keskittymiskyvyn ja luotettavuuden kannalta paras ratkaisu.

Teollisuusmaissakin on ihmisiä, joille luku- ja kirjoitustaito tuottavat haasteita. Heille kyselytutkimus voi olla erittäin haasteellinen ja ahdistava tutkimusmuoto. (Gillham 2007, 12-13.) Jos vastaaja kokee, ettei hänen ymmärtämisensä riitä vastaamiseen, tulokset voivat vääristyä tai ne voivat jäädä kokonaan saamatta. Kirjoittaminen on muutenkin vaikeaa, ja ihmiset lähtökohtaisesti suosivat puhumista sen sijaan. Avointen kysymysten käyttäminen voi olla liian haasteellista joillekin, vaikka he mieluusti puhuisivat samasta aiheesta. Kirjoittaminen nähdään aikaa ja energiaa vievänä tapana ilmaista mielipiteitään. (Gillham 2007, 13.) Avoimia kysymyksiä pidetään vaikeina, ja aika vievänä tapana vastata, jolloin vastaukset jäävät helposti saamatta tutkittuun aiheeseen. Haluttomuus vastata avoimiin kysymyksiin korostuu, jos niitä on paljon, tai jos tutkittava aihe ei ole vastaajalle erittäin tärkeä.

Vastaajat harvoin ottavat kyselyitä täysin vakavasti, eivätkä paneudu vastauksiinsa täydellä intensiteetillä. Niiden persoonattomuus on tekijä, joka ei kannusta rehellisyyteen vastauksissa. (Gillham 2007, 13.) Kyselyn personointi taas on käytännössä mahdotonta, ellei tutkija tunne tutkittavaa ryhmää valmiiksi hyvin.

Informaationkulku on muokkautunut vuosikymmenien aikana. Ihmiset ovat yhä tarkempia siitä, mitä haluavat jaettavan itsestään. Vaikka kysely toteutettaisiin anonyymisti, vastaaja pitää jakamaansa tietoa silti tietona itsestään. Jos vastaaja on epävarma siitä, mihin hänen antamia vastauksia käytetään, se voi vaikuttaa hänen luotettavuuteensa. Lisäksi tieto siitä, miksi kysely toteutetaan saattaa olla epäselvä vastaajalle. Nämä tekijät vaikuttavat suoraan vastaushalukkuuteen. (Gillham 2007, 13.) Tutkijan kannattaa olla avoin tutkittavien suuntaan ja kertoa heille rehellisesti, mitä varten kysely on olemassa. Luottamussuhteen luominen tutkijaan ja tieto siitä, mihin ja miten tietoja käytetään auttavat vastausten saamisessa.

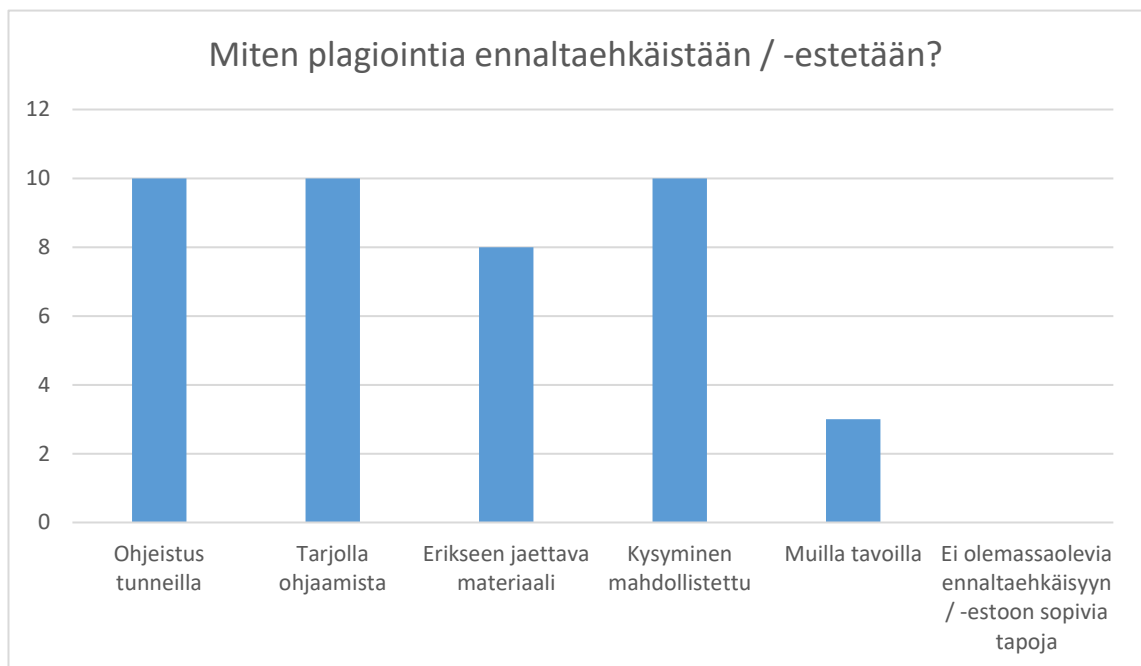
8 Kyselylomaketutkimuksen sisältö

Opinnäytetyön tueksi julkaistiin alkuvuodesta 2020 kyselylomaketutkimus. Kysely julkaistiin Suomen ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkostoille 2020 alkuvuodesta. Kysely välitettiin sähköpostitse verkoston jäsenille, ja 15.4.2020 mennessä siihen saatiin 10 vastausta. Verkostoon kuuluu 22 ammattikorkeakoulua. Rakenteeltaan kyselylomake sisälsi vaihdellen monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä kahta vaihtoehtoa: osaan kysymyksistä pystyi vastaamaan useamman vaihtoehdon, ja osaan pystyi vastaamaan vain yhden vaihtoehdon. Näin vastaaja pystyi antamaan useamman vastauksen osassa kysymyksistä ja täten antamaan tarkemman kuvan edustamansa tahon toimintamalleista. Yhden vastausvaihtoehdon kysymykset olivat esimerkiksi kysymyksiä, joissa vastattiin ”pitää paikkaansa - ei pidä paikkaansa” tyyppisessä moniasteisessa portaikossa, jossa ei loogisesti voinut olla kuin yksi vastaus.

Kyselyä tulkittaessa yksittäisen vastaajan vastauksia ei yksilöidä, vaan tulkinnassa tutkitaan kokonaiskuvaa siitä, millainen yleistilanne Suomen ammattikorkeakouluissa on opiskelijoiden tekemää plagioinnin suhteen. Tarkoituksena oli löytää parhaat käytänteet plagioinnin ennaltaehkäisemiseksi ja -estämiseksi. Lisäksi vastausten perusteella on tarkoitus jatkojalostaa tilannetta, ja löytää tapoja, miten toimintaa voi kehittää entistä tehokkaampaan suuntaan. Kyselyn tavoitteiden takia tehtiin tietoinen valinta siitä, että kysely olisi täysin anonyymi, eikä vastaajan henkilökohtaisista tiedoista tai työskentelytahosta kysytty yhtään kysymystä. Päätös pakotti tekemään ratkaisuja sen eteen, miten kyselyn luotettavuus pysyisi hyvänä, kun kyselyyn ei vaadittu mitään tunnistustietoja. Tämän takia kysely oli hyvin tarkasti rajatussa ja-ossa, jotta henkilöt, jotka eivät kuulu kohderyhmään eivät pääsisi siihen käsiksi ja täten vääristäisi tuloksia.

8.1 Kyselyn tulokset

Kysely aloitettiin menemällä suoraan aiheeseen. Ensimmäinen kysymys oli ”Miten plagiointia ennaltaehkäistään / -estetään?” Kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon, ja kaikki vastaajat vastasivat kuudesta vaihtoehdosta kolmeen. Jokaisessa vastaajakou- lussa siis ohjeistetaan tunneilla plagioinnista, kerrotaan mitä se on ja mitä siitä voi seurata. Opiskelijoille myös tarjotaan tarvittaessa ohjausta asiaan liittyen, ja plagioinnista kysyminen on mahdollistettu. Kahdeksan vastaajaa kertoi myös, että heidän edustamallaan taholla on erillistä materiaalia, jossa kerrotaan plagioinnista. Kolme vastaajaa täsmensi, että koululla on muita keinoja plagioinnin ennaltaehkäisemiseen. Näihin muihin tapoihin eriteltiin mm. heti alusta saakka kertominen Urkundin käytöstä sekä monipuolisten ratkaisujen käyttäminen niin, että todennäköisyys kiinnijäämiseen olisi mahdollisimman suuri. Kysymyksessä oli myös vaih- toehto, jonka mukaan koululla ei ole mitään plagioinnin ehkäisy- / estotapoja käytössä, mutta tätä vaihtoehtoa ei kukaan valinnut.

Kuvio 4: Plagioinnin ennaltaehkäisy / -estäminen

Opiskelijoille koulutetaan jokaisessa vastanneessa tahossa, mitä plagiointi on. Kaikissa kou- luissa opetetaan jonkin kurssin yhteydessä mitä plagiointi on. Lisäksi suurin osa jakaa erillistä materiaalia ja jakaa tietoa koulun julkisilla/sisäisillä internetsivuillaan aiheesta. Muita kei- noja ei selvinnyt kyselyssä, ja yksikään ei vastannut, että opiskelijoiden tulee ymmärtää pla- giointi ja siihen liittyvät ongelmat itsenäisesti.

Vastaajia heräteltiin avoimella kysymyksellä, jossa kysyttiin mitkä ehkäisykeinot plagioinnin suhteen olivat tuottaneet haluttuja tuloksia. Seitsemässä näistä nousi esille

plagioinnintunnistusohjelman käyttäminen. Sitä pidettiin hyvänä keinona, sillä opiskelijat eivät halua jäädä ohjelmalle kiinni, joka pakottaa heidät tekemään työn oikeaoppisesti ja noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön mukaista kirjottamista. Viisi vastaajaa mainitsi asiasta keskustelemisen ja opettamisen luoneen haluttuja tuloksia. Kun tietoisuus siitä, mitä plagiointi ylipäättään on ja miksi se ei ole sallittua, kasvaa saadaan opiskelijoita ohjattua oikeaan suuntaan. Yksi vastaaja nosti vielä erikseen esille opettajan asiantuntemuksen aiheesta sekä opiskelijan henkilökohtaisen tuntemisen tärkeiksi plagioinnin ehkäisykeinoiksi.

Plagiointia yritetään kaikissa ammattikorkeakoulun vaiheissa, alkaen valintakokeista jatkuen opinnäytetyöhön asti. Eniten plagiointia tapahtuu yksilötyöissä ja opinnäytetyöissä: seitsemän vastaajaa kertoi opiskelijoiden yrittävän kyseisissä tilanteissa plagiointia. Viiden vastaajan mukaan ryhmätyöissä tapahtuu plagiointia. Kokeissa, sekä kirjallisissa kokeissa, joissa kokeen tekijä on valvotussa tilassa, että verkon kautta suoritettavissa kokeissa olivat molemmat kahden vastaajan mukaan tilanteita, joissa plagiointia yritetään. Muissa tilanteissa -vastauksia oli kolme, joissa mainittiin valintakokeet sekä verkossa suoritettavat tehtävät. Yhdessä ”muut tilanteet” vastauksessa painotettiin, että tahallisia plagiointitapauksia ei ole tullut ilmi pitkään aikoihin, joten suoranaista plagioinnin yrittämistä ei ollut ilmennyt, vaan esimerkiksi huolimattomuutta lähdeviittausten tekemisessä.

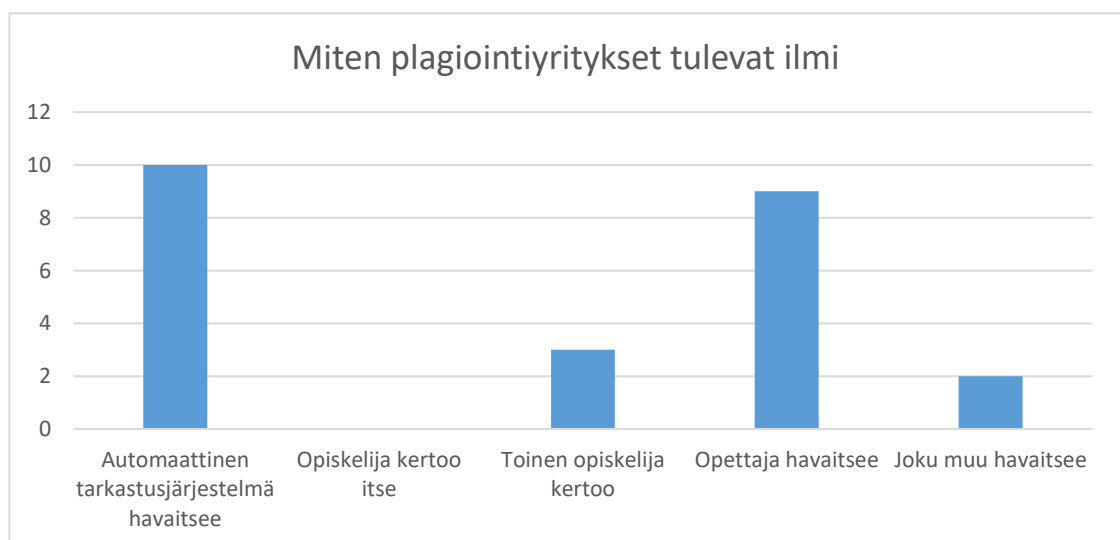
Kuvio 5: Plagioinnin yrittäminen opiskelijoiden keskuudessa

Plagioinnin varalta ensisijaisena tarkastusmetodina pidettiin vain kahta eri tyyliä: kaikki vastaajat pitivät automaattista sähköistä tarkastusohjelmaa ensisijaisena. Tämän lisäksi neljä vastaajaa pitivät henkilökohtaisesti töiden tarkastamista yhtä ensisijaisena tapana. Muihin vaihtoehtoihin, jotka olivat ”ei tarkastusta” ja ”muulla tavalla” ei tullut yhtään vastausta.

Plagiointitapaukset käydään kaikkien vastaajien edustamilla tahoilla läpi henkilökohtaisesti epäiltyjen opiskelijoiden kanssa. Tämän lisäksi kaksi vastaajatahoa hyödyntävät viestein käytävää keskustelua opiskelijan kanssa tutkiessaan plagiointitapauksia. Muihin vastausvaihtoehtoihin, joissa toisen mukaan plagiointitapauksia olisi käyty muilla tavoin läpi ja toisen mukaan plagiointitapauksia ei käydä läpi opiskelijan kanssa ei tullut yhtään vastauksia. Plagiointitapausten läpikäyminen on TENKin ohjeistuksen mukaista, joten on hyvä huomata, että kaikki vastaajatahot noudattavat annettua ohjeistusta.

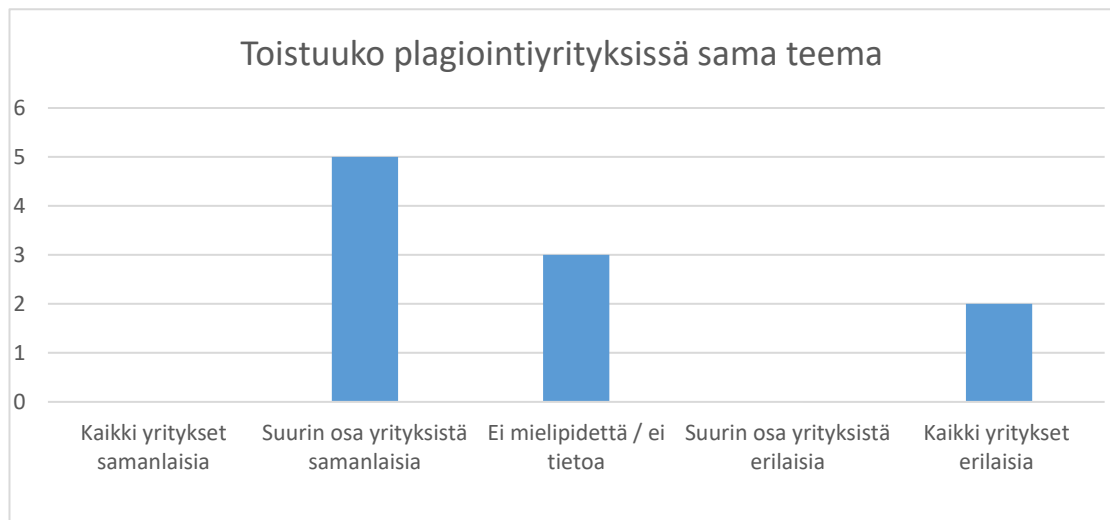
Vastaajat pääsivät kertomaan avoimessa kysymyksessä, mitä seuraamuksia opiskelijalle on plagioinnista. Seitsemän vastaajista mainitsi erikseen työn hylkäämisen tai uudelleen tekemisen. Neljä vastaajaa kertoi seuraamuksien vaihtelevan rikkeen mukaan lähtien työn korjaamisesta aina määräaikaiseen erottamiseen. Neljä vastaajaa nosti myös keskustelun ja ohjauksen esille plagiointitapausten käsittelyssä. Yhdistämällä näitä keinoja pystytään luomaan toimiva kokonaisuus, jossa tapaukset pystytään käsittelemään tasavertaisesti.

Millä tavoilla plagiointirytykset tulevat sitten esille? Kaikkien vastaajien mukaan tapaukset nousevat näkyviin, kun työ syötetään automaattiseen plagioinnintunnistusjärjestelmään. Yhdeksän vastaajaa näki opettajan roolin tärkeänä prosessissa ja vastasi heidän huomaavan plagiointirytyksiä. Sen sijaan vain kolmelle vastaajalle oli tietoa tilanteista, joissa toinen opiskelija olisi kertonut jonkun muun työn sisältävän plagiointia. Kaksi vastaajaa kertoi myös jonkun muun kuin edellä mainittujen tahojen havainneen plagiointirytyksiä. Huomioitavaa on myös, että plagiointirytyksestä epäilty opiskelija ei vastaajien mukaan itse koskaan tule kertomaan omasta plagioinnistaan. Syynä siihen, että opiskelija ei kerro itse tehneensä plagiointia on se, että plagiointi on ollut tahatonta, eikä opiskelija tiedä itse tehneensä virhettä. Toinen mahdollisuus on, että plagiointi on tahallista, jolloin opiskelija ei halua jäädä siitä kiinni.

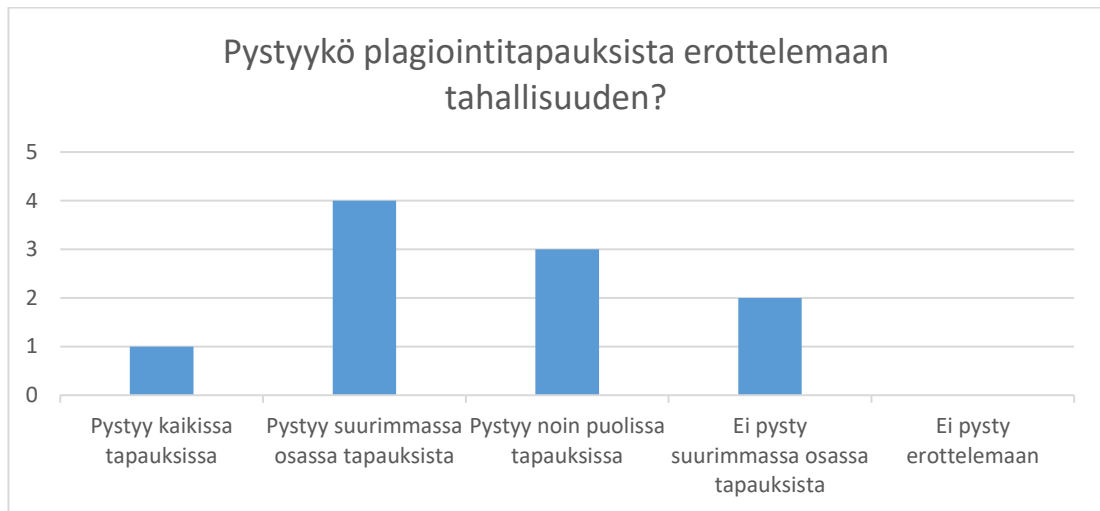
Kuvio 6: Plagiointirytysten ilmitulo

Plagiointiyritykset olivat viiden vastaajan mukaan suurimmaksi osaksi samankaltaisia. Yritysten teema ja tekotapa siis heijastelevat samankaltaisia ratkaisuja, kuin muidenkin. Kaksi vastaajaa taas näkivät kaikki yritykset yksilöllisinä, eikä niiden välille voinut vetää samankaltaisuutta. Kolme vastaajaa ei osannut varmuudella sanoa, oliko yrityksissä samankaltaisuutta, vai erosivatko ne toisistaan. Huomioitavaa on, että kukaan vastaajista ei pitänyt kaikkia yrityksiä samanlaisina keskenään, kun taas toisessa ääripäässä, jonka mukaan kaikki yritykset ovat erilaisia, oli vastauksia. Samalla väittämä, jonka mukaan suurin osa yrityksistä eroaisi toisistaan, ei saanut yhtään vastaajaa puolelleen.

Kuvio 7: Plagiointiyritysten samankaltaisuus

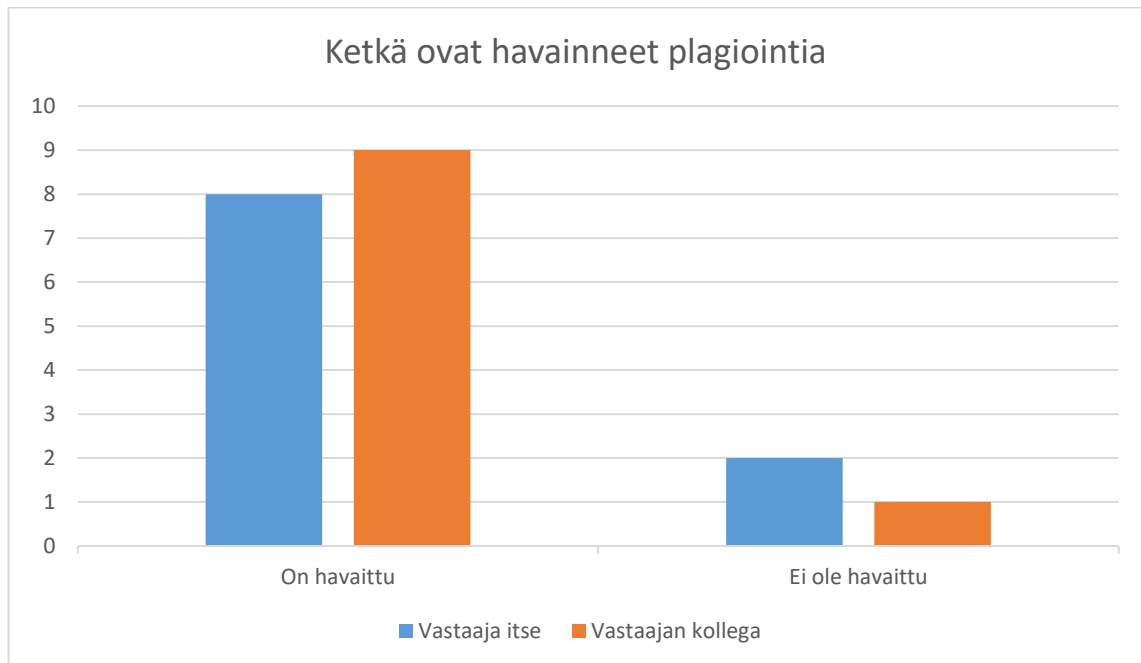
Tahallisuus on yksi merkittävistä tekijöistä, joka vaikuttaa plagioinnista johtuviin seuraamuksiin. Tahallisuuden erottelu tahattomasta on kuitenkin kysymys, jota tulee pohtia tapausten ilmettyä. Puolet vastaajista on sitä mieltä, että tahallisuuden pystyy erottelemaan vähintään suurimmassa osassa tapauksista. Kolmasosan mielestä plagioinnin tahallisuuden selvittäminen on mahdollista puolissa tapauksista. Plagioinnin tahallisuuden erottelu suurimmassa osassa tapauksista ei ole mahdollista kahden vastaajan mukaan. Kukaan ei kuitenkaan pitänyt vaihtoehtoa, jonka mukaan mistään tapauksista ei pysty erottelemaan tahallisuutta ja tahattomuutta toisistaan, uskottavana vastausvaihtoehtona.

Kuvio 8: Plagiointiyritysten tahallisuus

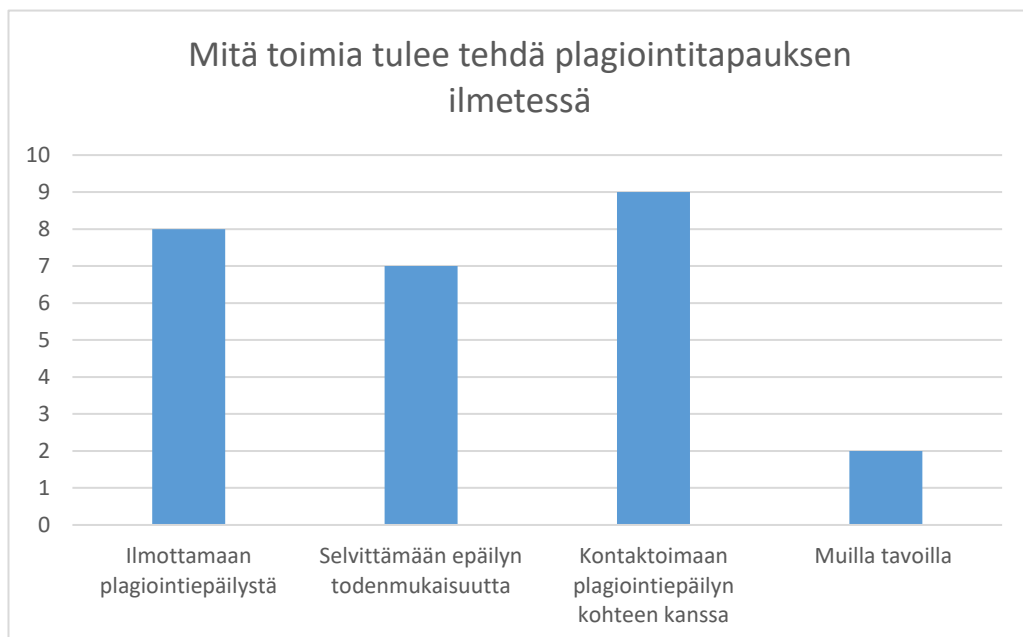
Suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautuminen plagiointiin estämisessä ja ehkäisemisessä on pitkälti ajan tasalla. Järjestelmiä ja ratkaisuja sen ehkäisemiseksi on tuotu kolmen vastaajan mukaan vuoden sisällä, ja kuuden vastaajan mukaa viiden vuoden sisällä. Vain yhden vastaajan mukaan hänen edustamansa taho ei ole tuonut uusia ratkaisuja käyttöön viiden vuoden sisällä. Kaikki vastaajat kertoivat kysyttäessä, että uusiin ratkaisuihin lukeutui sähköinen plagiointinestojärjestelmä. Vastauksissa nousi esille Urkund, Turnitin ja Wihi. Neljä vastaajaa kertoi, että nykyisen järjestelmän tilalle on tulossa uusi ratkaisu, uusi järjestelmä on testauksessa tai uutta järjestelmää ollaan lähitulevaisuudessa hankkimassa.

Vastausten perusteella plagiointi on näkyvää kouluissa. Kahdeksan vastaajista kertoi itse havainneen plagiointia, ja vain kaksi vastaajaa ei ollut havainnut plagiointia. Tulokset olivat hyvin samankaltaisia, kun kysyttiin, tunteeke vastaaja kollegaa, joka olisi havainnut plagiointia: yhdeksän vastaajaa kymmenestä tunsi kollegan, joka oli havainnut plagiointia. Yksi vastaajista ei tiennyt kollegoistaan ketään, kuka olisi havainnut plagiointia.

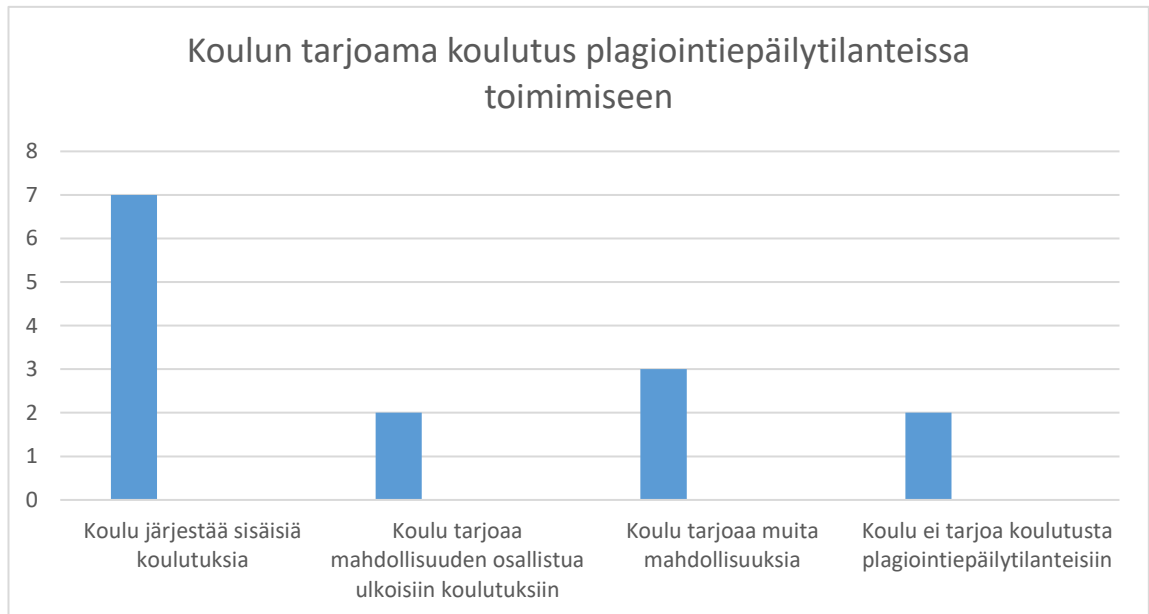
Kuvio 9: Plagioinnin havaitseminen ammattikorkeakouluissa

Opettajille on annettu tietyt toimintaohjeet plagiointitapauksien kanssa toimimisen suhteen. Yhdeksän vastaajan mukaan ohjeistukseen kuuluu ottaa yhteyttä plagiointiepäilyn kohteeseen. Kahdeksan ohjeistuksessa ilmoitetaan epäilystä eteenpäin ja seitsemän vastaajan mukaan ohjeena on selvittää epäilyn todenmukaisuutta. Muihin tapoihin lueteltiin ammattikorkeakoulun oma toimintaohjeistuksen mukainen toiminta, sekä asiasta raportointi eteenpäin vasta, kun plagioinnin tahallisuudesta on näyttöä.

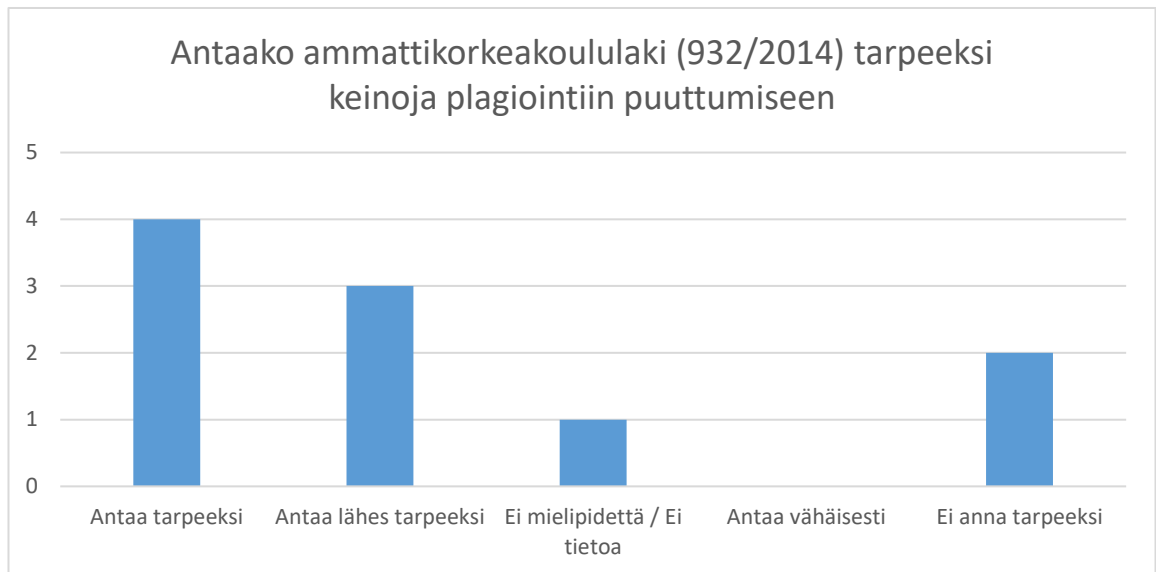
Kuvio 10: Toimintaohjeet plagiointitapauksia kohdatessa

Koulut tarjoavat sisäistä koulutusta plagiointiepäilytilanteissa toimimiseen seitsemän vastaajan mukaan. Näiden lisäksi kahden vastaajan edustama taho mahdollistaa ulkoisiin koulutuksiin osallistumisen, ja kolmen vastaajan mukaan koulu tarjoaa muita kouluttautumismahdollisuuksia. Kahden vastaajan mukaan heidän edustamansa taho ei tarjoa minkäänlaista koulutusta plagiointiepäilytapauksen käsittelemiseen.

Kuvio 11: Koulun tarjoamat koulutukset plagiointiepäilyissä toimimiseen

Ammattikorkeakoululaki määrittää tietyt suuntaviivat siitä, miten koulutus eri ammattikorkeakouluissa tulee toteuttaa. Se määrittelee myös kurinpito-ohjeita vilppitapausten kanssa toimimiseen. (Ammattikorkeakoululaki 2014/932.) Seitsemän vastaajista kokikin, että kyseinen laki antaa vähintään lähes tarpeeksi keinoja plagiointiin puuttumiseen. Kaksi vastaajaa koki taas päinvastoin: laki ei tarjoa heidän mielestään tarpeeksi keinoja plagioinnin kanssa toimimiseen. Yksi vastaaja ei osannut sanoa mielipidettä lain tarjoamista mahdollisuuksista.

Kuvio 12: Ammattikorkeakoululain mahdollistamat keinot puuttua plagiointiin

8.2 Kyselyn vastausten tulkinta

Kyselyn avulla pyrittiin saamaan vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Ensisijaisesti tarkoitus oli selvittää, miten suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat varautuneet opiskelijoiden tekemään plagiointiin. Toissijaiset tutkimuskysymykset olivat: kuinka opiskelijoita ohjeistetaan välttämään plagiointia ja miten plagioinnin ennaltaehkäiseminen näkyy ammattikorkeakouluissa.

8.2.1 Ammattikorkeakoulujen varautuminen plagiointiin

Koulujen varautuminen alkaa opettajien kouluttamisesta: kun opiskelijoiden töitä tarkastelevat henkilöt saavat asianmukaisen käsityksen siitä, minkälainen toiminta ei ole hyväksyttävää, pystyvät he paremmin opettamaan, tarjoamaan tietoa ja ennaltaehkäisemään epätoivottuja käyttäytymismalleja. Kuitenkaan kaikkien vastaajien edustamat tahot eivät järjestäneet aiheeseen liittyen mahdollisuuksia kouluttautumiseen ja oman osaamisen kehittämiseen. Tämän takia ammattikorkeakoulujen kannattaisi keskustella yhdessä siitä, miten Suomeen saataisiin tasainen linja kouluttautumisen kanssa. Jos toimintaan saataisiin esimerkiksi yhteisiä koulutuksia, jossa jokaisesta koulusta olisi edustaja, saataisiin mahdolliset tietojen ajantasaisuuserot minimoitua ja laatu yhtenäistettyä. Koulutukseen osallistunut henkilö pystyisi jakamaan oppimaansa tietoa eteenpäin muulle koulun henkilökunnalle, jolloin osaaminen levittyisi tasaisesti kaikkiin ammattikorkeakouluihin.

Automaattista tarkastusjärjestelmää pidetään positiivisena apuvälineenä, kun plagiointia pyritään tunnistamaan ja löytämään. Käyttämällä näitä järjestelmiä saadaankin ilmiselvät ja

helpot plagiointiyritykset huomattua. Järjestelmiä kehitetään koko ajan, ja niiden kyvykkyys tunnistaa plagiointia, vaikka sanajärjestystä tai sanoja olisi vaihdettu, kasvaa. Niissä on silti heikkoutensa. On epäselvää, kuinka hyvin ne pystyvät esimerkiksi tunnistamaan yhteneväisyyden käännetyn tekstin ja lähdetekstin välillä. Koska kielet eivät ole sanastoltaan tai rakenteeltaan yhteneväisiä, järjestelmät voivat olla erittäin suurissa hankaluuksissa, ja avuksi tarvitaan henkilöä, jolla on kyky löytää yhteyksiä kielten välillä. Täytyykin muistaa, että automaattiset plagioinnintarkastusohjelmat ovat hyviä aputyökaluja. Ne tehostavat töiden läpikäymistä ja nopeuttavat prosessia, mutta niiden rajallisuus tulee muistaa. Kuten aiemminkin mainittu, ne antavat jonkin vertailuluvun tai vastaavan siitä, kuinka paljon työstä on muualta kopioitua. Se ei itse vielä todista plagiointia, vaan jonkun on tutkittava raportti läpi ja todettava ohjelman löytämät yhteneväisyydet. Tämän tarkentaminen on tärkeää, jotta töiden tarkastelijat ymmärtävät, mitä automaattisen tarkastusjärjestelmän antama raportti oikeasti tarkoittaa.

Varautuminen näkyy uusien järjestelmien käyttöönotossa. Kymmenestä vastaajasta yhdeksän mukaan hänen edustamansa taho on ottanut vähintään viiden vuoden sisällä uusia järjestelmiä, joka kertoo siitä, että koulut ottavat ongelman vakavasti, ja yrittävät löytää siihen toimivia ratkaisuja. Osa testaa myös uusia järjestelmiä ja on vaihtamassa nykyistä paremmin heidän tarpeitaan palveleviin vaihtoehtoihin. Nykyään kentältä löytyy monia eri järjestelmiä, joiden toimivuus vaihtelee runsaasti. Tämän takia on hyvä, että nykyisiä järjestelmiä tutkii kriittisesti ja etsii jatkuvasti toimivampaa ratkaisua. Vaikka vaihtamalla ei aina parane, voi uusi ohjelma tuoda uusia näkökulmia ennaltaehkäisemisen kannalta, ja saada ohjelman käyttäjät tutustumaan aiheeseen paremmin, koska uutta ohjelmaa tulee oppia käyttämään.

Tietoisuus siitä, miten tulee toimia, jos plagiointiepäily tulee tietoon, on tärkeä osa sitä, miten vakaa ja toimiva ennaltaehkäisyn järjestelmä voi olla. Kun on selkeät toimintaohjeet, pystytään niiden avulla kertomaan ja perustelemaan opiskelijoille, mitä seuraamuksia plagioinnilla on. Kertomalla syyt olemassa oleviin linjauksiin saadaan opiskelijat miettimään ennen työskentelynsä aloittamista, miten työstä saa annettujen ohjeiden ja normien mukaisen. Toimintaohjeistuksen tulee olla niin selkeä, että sitä pystyisi asiaan perehtymätön noudattamaan. Ohjeistuksia kannattaa tämän takia tarkkailla kehitysmielessä säännöllisesti, ja pyrkiä parantamaan niitä.

Plagiointiyritysten samankaltaisuus näkyy esimerkiksi samanlaisena tapana plagioida tai samojen lähteiden plagioimisena. Eroavaisuuksia voi olla vaikea havaita, sillä plagioinnin sävyeroja on vaikea tulkita, vaikka plagiointia voi toteuttaa monella eri tapaa. Plagioinnin ymmärtämiseksi kannattaa perehtyä syvällisemmin eri tyylilajeihin ja miksi ne tyyliä luokitellaan plagioimiseksi. Ymmärtämällä eri tyylien vivahde-erot, pystyy plagiointia itsessään tulkitsemaan helpommin.

Tahallisuuden havaitseminen ja erotteleminen tahattomista plagioinneista on avaintekijä, jotta plagioinnin taustoihin ja syihin voidaan pureutua kohdistetusti. Puolet vastaajista kertoi, että suurimmassa osassa tapauksista plagioinnista voidaan erottaa tahallisuus. Tahallisuuden erottelussa voi käyttää esimerkiksi opiskelijan suhtautumista plagiointiepäilyyn tai osuutta, jonka automaattinen plagioinnin sähköinen tarkastus nostaa esille työstä. Jos plagiointi on tahatonta, opiskelijan olettaisi haluavan ymmärtää syyt, miksi työssä on plagiointia ja haluavan korjata tekemänsä työn, jotta työstä saataisiin poistettua plagiointi. Työn plagiointiprosentti taas kertoo tietoa siitä, kuinka paljon eri lähteistä käytettyä tietoa on muotoiltu omien sanojen mukaiseksi ja kuinka paljon on osittain kopioitua. Näiden kahden tekijän avulla pystytään ainakin osittain luotettavasti näkemään opiskelijan todelliset aikomukset palautetun työn taustalla, ja tarvittaessa määrittämään seuraamusten vakavuudesta.

Seuraamukset plagioinnista vaihtelevat ohjaamisesta ja työn uusiksi tekemisestä aina määräaikaan erottamiseen. Seuraamuksien vakavuus riippuu teon laajuudesta, tahallisuudesta ja tekotavasta. Looginen portaittainen rangaistusmenettely on hyvä lähtökohta, jotta eriaisteiset plagioinnin ilmenemät voidaan käsitellä tilanteeseen sopivalla vakavuudella. Esimerkiksi vahingossa, omaa huolimattomuuttaan tapahtunut plagiointi vaatii todennäköisesti kevyemmän käsittelyn, joka voi olla esimerkiksi ohjaaminen oikeaan suuntaan ja työn korjailu tai uusiksi tekeminen. Toistuvat, törkeät ja tahalliset plagiointiyritykset ovat taas vakavuudeltaan eri tavalla arvioitavia, ja voivat aiheuttaa rankempia kurinpidollisia toimenpiteitä. Selkeät ohjeistukset siitä, mitä seuraamuksia ilmenneissä plagiointitapauksissa on, mahdollistaa tasapuolisen kohtelun kaikille henkilöille, ja yksiselitteinen rangaistusmenettely auttaa pitämään tasalaatuisuuden ratkaisuisissa.

8.2.2 Miten plagioinnin ennaltaehkäisy näkyy ammattikorkeakouluissa

Konkreettiset keinot plagioinnin ennaltaehkäisemiseen ja -estämiseen olivat vastausten perusteella hyvin samankaltaisia jokaisessa koulussa. Tärkeintä onkin opastaa opiskelijoita oikeaan suuntaan heti alusta saakka, jotta halutunlainen käyttäytymismalli muotoutuu jo ennen ensimmäistä tehtävänpalautusta. Plagioinnista informoiminen on tärkeää varsinkin kaikilla ensimmäisillä kursseilla, jotta käsitys siitä, mitä se on, syntyisi. Mielikuvaa oikeasta toimintamallista on syytä vahventaa koko opiskeluajan, jotta työskentelyn taso säilyy loppuun asti. Tällä tavalla saadaan minimoitua inhimillisiä tekijöitä, kuten opetettujen asioiden unohtaminen. Vaikka kouluissa puhutaankin plagioinnista ainakin jollain tasolla jokaisen vastauksen perusteella, tapahtuu plagiointia silti. Jotta tahallinen saataisiin eroteltua tehokkaammin tahattomasta, tulisi tahattomien tapausten määrää saada minimiin. Toistamalla useasti eri yhteyksissä, mitä plagiointi on ja miksi se ei ole HTK:n mukaista toimintaa vahinkotapauksien määrää saisi vähennettyä.

Haluttuja tuloksia ennaltaehkäisemisessä on saavutettu monin keinoin. Opiskelijoiden tietoisuus siitä, että palautetut tehtävät menevät plagioinninestojärjestelmän läpi toimii itsessään ehkäisyinä. Kynnys yrittää plagiointia on suurempi, kun tietää, että palautettu työ tarkastetaan, ja sitä verrataan miljooniin eri lähteisiin. Vaikka näissä järjestelmissä on omia ongelmiaan, ne ovat silti hyvä keino rajoittaa plagiointia sekä ne saavat opiskelijat suhtautumaan kriittisemmin omien töidensä palautukseen. Järjestelmän käyttö tulee samalla opettaa sekä henkilökunnalle, että opiskelijoille, jotta virheitä ei pääsisi syntymään ja järjestelmää pystytään käyttämään sen täydellä potentiaalilla. Henkilökunnan ja opiskelijoiden on syytä tietää perusteet, miten järjestelmä toimii, jotta tiedot pystytään syöttämään oikeaoppisesti ja raportin tulkinta on yhteneväistä. Lisäksi kun opiskelijat ymmärtävät järjestelmän kattavuuden ja toimintaperiaatteen, heidän käsityksensä siitä, mitä plagiointi on, syventyy. Samalla he opivat, kuinka välttää plagiointia omassa työskentelyssään.

Vaikka plagioinninehkäisemiseksi keksittäisiin kuinka monta keinoa tahansa, tulee tapauksia olemaan aina. Kuitenkin plagioinnin yleisyyttä tulisi saada vähennettyä. Jos kahdeksan vastaajaa kymmenestä on itse havainnut plagiointia ja yhdeksän kymmenestä tietää jonkun kollegan havainneen, on yleisyys korkea. Näistä tapauksista ei ole eroteltu tahallista ja tahatonta plagiointia, mutta plagiointi ilmiönä on huolestuttavan yleinen. Ennaltaehkäisyn keinoja tulisi kehittää ja monipuolistaa, jotta tulevaisuudessa plagiointia havainneiden prosenttiosuus ei olisi niin korkea. Näihin ratkaisut voivat olla esimerkiksi selkeämmät kannanotot, yhtenäinen linjaus plagioinnista puhuessa, selkeät esimerkit millaisia tapaukset voivat olla ja esimerkkitapausten ratkaisujen jakaminen sekä henkilökunnalle että opiskelijoille. Ennaltaehkäisyssä kannattaa kuitenkin keskittyä enemmän positiivisen kautta tulevaan ohjaamiseen, eikä käyttää pelotteina esimerkiksi rangaistuksia. Esimerkiksi paremmat arvosanat, jouheva opinnoissa eteneminen ja huomiointi siitä, että itse kirjoitettu työ on arvostettua toimivat paremmin motivaattoreina tekemään työ kunnolla kuin uhkailut huomautuksista, arvosanojen heikkenemisestä tai plagioinninestojärjestelmän käytöstä.

8.2.3 Miten opiskelijoita ohjeistetaan välttämään plagiointia

Selkeästi suosituin tilanne, missä plagiointia yritetään, on yksilötyöt ja opinnäytetyöt. Ryhmätöissä plagiointia tapahtuu kanssa, mutta oletettavasti ryhmäpaine ja ryhmän muiden jäsenten moraali voivat estää yksilöä tekemästä plagiointia. Kun toisen kädenjälki vaikuttaa vähintään epäsuorasti omaan arvosanaan, moni haluaa kannustaa ja tukea muita ryhmän jäseniä toimimaan oikein ja tuottamaan laadukasta, oikeaoppista tekstiä. Kun ryhmäpaine katoaa, jää yksilö omien päätöksiensä varaan. Tällöin osa ihmisistä menee sieltä mistä aita on matalin: tekee työn mahdollisimman nopeasti alta pois mahdollisesti jättäen samalla kunnolliset lähdeviittaukset tekemättä ja tällöin syylistyen plagiointiin. Yleinen laiskuus tai liian kiireellinen aikataulu voivat vaikuttaa yksilön toimintaan negatiivisesti ja aiheuttaa käyttäytymisen muuttuvan epätoivottuun suuntaan. Tämän takia ohjauksessa tulisi keskittyä erityisesti yksin

toteutettaviin töihin, ja pyrkiä motivoimaan jokainen opiskelija toimimaan HTK:n ja koulujen asettamien käytäntöjen mukaisesti, vaikka työn tekemisessä olisi kiire. Opiskelijoita voi motivoida esimerkiksi kertomalla, että huonosti toteutettu, plagioitu työ joudutaan kirjoittamaan alusta saakka uudestaan. Vaatimalla huolellisuutta palautusten suhteen opiskelijat tekevät alusta saakka työn huolellisemmin, ja pienellä lisäpanoksella välttävät koko työn uudelleentekemisen.

Ryhmätyötkään eivät ole täysin ongelmattomia ratkaisuja plagioinnin vähentämiseen. Ne ovat arkea opinnoissa, ne kehittävät sosiaalisia taitoja ja opettavat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa. Hyödyistä huolimatta tulee muistaa myös niihin liittyvät ongelmat, kuten epäselvyys siitä, mikä tekstistä on kenenkin tuottamaa sekä miten vetää raja yhteistyön ja plagioinnin välille. Haasteet nousevat esille varsinkin silloin, kun työstä löytyy selviä merkkejä plagioinnista. Ketä tilanteessa syytetään: koko ryhmää vai etsitäänkö plagioitujen kohtien kirjoittaja? Onko koko ryhmä vastuussa siitä, jos yksittäinen henkilö ryhmästä päättää toimia vastoin HTK:ta, eikä informoi muuta ryhmää siitä? Jos aluejaot ovat selkeitä, ja tiedossa on kuka minkäkin osan työstä on tuottanut, on ongelmanratkaisu yksinkertaisempaa. Jos koko työ on toteutettu ilman tarkkaa osajakoa, vaan kaikki ovat tuottaneet yhteisesti materiaalia koko työn läpi, miten silloin kyetään erottelemaan yksittäisen opiskelijan työpanos ja mahdollinen HTK:n rikkominen?

Ohjauksessa tulee huomioida yksilöllisen ohjauksen ja opastuksen tarve. Toiset sisäistävät opetetut asiat nopeasti, kun toisilla ymmärtäminen vie kauemmin. Tässä avoin ilmapiiri astuu kuvaan: opiskelijoiden pitää tuntea, että kysyminen on mahdollista ja suotavaa, vaikka yksityisesti, jos asioita ei ole ymmärretty täydellisesti. Vastaajien mukaan kaikki koulut mahdollistavat kysymisen, mutta olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka paljon tätä mahdollisuutta käytetään opiskelijoiden toimesta.

Esimerkkitalanteiden avulla opettaminen on konkreettinen tapa kertoa siitä, miten plagiointi näyttäytyy. Opiskelijoiden on tällöin helpompi ymmärtää, miksi toinen tapaus on plagiointia ja miksi toinen ei ole. Samalla he pystyvät refleктоimaan esimerkkejä omaan työskentelyyn ja vertaamaan omia työtapojaan. Tämän takia havainnollistavat esimerkkitalanteet, jotka tarjoavat visuaalisen ärsykkeen, voivat toimia ennaltaehkäisevänä toimintamallina. Kun siihen liitetään esimerkiksi selostus henkilökunnan puolesta, saadaan oppimiskokemus useamman eri aistin kautta, jolloin useampi eri tyyliellä oppiva opiskelija pystyy sisäistämään opetetun asian. Opiskelijoille jää vahvempi käsitys siitä, kuinka monenkirjava plagioinnin kenttä on, ja pystyvät jatkossa peilaamaan opittujen esimerkkien avulla omaan työskentelyynsä.

Jos plagiointia tapahtuu ennaltaehkäisystä huolimatta, tärkeintä on olla yhteydessä mahdollisimman nopeasti sen tehneeseen opiskelijaan. Tällä tavalla opiskelijaan saadaan nopeasti kontakti ja asiaa päästään viiveettä selvittämään. Selkeä ja hyvä protokolla, joka ohjaa

tapausten käsittelyssä auttaa prosessin läpikäymistä ja tekee siitä helpommin lähestyttävän kokonaisuuden. Selkeästi suosituinta on vastaajien mukaan käydä henkilökohtaisesti plagioinnista epäillyn kanssa läpi, miksi toteutetussa työssä on ongelmia. Tämä tuo konkreettisuutta tilanteen vakavuuteen ja jos opiskelijalla on ollut epäselvyyksiä asian ymmärtämisen kanssa, hänelle on helpompi saada tietoa oikeista toimintatavoista, kun tapaaminen on henkilökohtainen ja sille on järjestetty erikseen aika. Pelkin sähköpostiviestein käytävä selvittäminen vie inhimillisyyden tunteen nopeasti pois, ja kummankin osapuolen ilmaisusta jää monia tärkeitä elementtejä pois. Tästä syystä henkilökohtainen tapaaminen, jossa tilanne käydään yhdessä läpi, on selkeästi toimivampi tapa.

8.3 Jatkokysymykset

Tämän opinnäytetyön tutkimuksellisuus keskittyi henkilökunnan ja koulujen varautumiseen opiskelijoiden tekemää plagiointia kohtaan. Aihe jättää kuitenkin mahdollisuuksia jatkokysymyksille ja lisätutkimuksille. Esimerkiksi kiinnostavaa olisi selvittää, kuinka tahattomia tapauksia saataisiin vähennettyä, jotta niistä syntyvä ylimääräinen työ saataisiin minimoitua? Tätä varten tulisi selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat tahattoman plagioinnin syntyyn, mistä sen tunnistaa ja kuinka sitä pystytään ennaltaehkäisemään.

Toinen mielenkiintoinen mahdollinen lisäselvityksen aihe voi olla esimerkiksi ”kuinka tahallisia tapauksia saadaan vähennettyä?” Tahalliset tapaukset ovat valitettava todellisuus kaikissa koulutusasteiden toiminnassa ja ne syövät uskottavuutta koulutuksesta, jos niitä ilmenee. Selvitettävät aiheet ovat pitkälti samat kuin tahattomien tapausten selvittämisessä, mutta lähtökohdat ovat eri. Erityisen tärkeää on tunnistaa syyt tahallisen plagioinnin taustalla, ja pureutua niihin syvällisemmin, jotta saadaan kattava ymmärrys siitä, miksi opiskelija päätyy tekemään tietoisesti plagioidun työn.

Opiskelijoiden tietoisuus siitä, mitä plagiointi on voi vaihdella suurestikin. Tämän vaihtelevuuden laajuuden selvittäminen ammattikorkeakouluissa muodostaisi mielenkiintoisen tutkimusaiheen. Lisäksi aihetta voisi lähestyä useammasta suunnasta: miten hyvin opiskelijat ovat tietoisia plagioinnista opintojen alussa, keskivaiheessa ja lopussa. Selvittämällä tilanteen useammasta ajankohdasta opiskelijan opintoja saataisiin mielikuva siitä, miten tietoisuus kehittyy opintojen edetessä, ja sen kautta löytää toimivia ratkaisuja plagiointia vastaan.

9 Yhteenveto

Plagiointi on yksi helpoimmin tunnistettavista hyvän tieteellisen käytännön rikkomuksista. Sitä on myös helppo tutkia: automaattiset plagioinnintunnistusjärjestelmät kykenevät käymään miljoonia lähteitä läpi koko työn osalta huomattavasti tehokkaammin kuin yksittäinen ihminen. Kuitenkaan järjestelmät eivät voi olla ainoa ratkaisu taistelussa plagiointia vastaan,

vaan tärkeintä on ennaltaehkäistä plagioimista. Suomalaisten ammattikorkeakoulujen lähestyminen ongelmaa kohtaan on ennaltaehkäisy opettamisella ja käyttämällä tukena tehtävien tarkastuksessa plagioinnin tunnistavia ohjelmistoja. Painotus ennaltaehkäisemiseen tulee olla suurempi, ja toimiakseen luotettavasti tulee toimintamallien olla yhteneväisiä. Tekemällä työtä yhdessä paremman tulevaisuuden tieteellisen kirjoittamisen eteen saadaan luotua järkevimmit toimintamallit. Niiden kanssa ei tule turvautua siihen, että ne toimivat jokaisessa tilanteessa tasapuolisesti, vaan niitä tulee tutkia kriittisesti ja pyrkiä jatkuvasti kehittämään.

Työn tavoitteiden kannalta työ on onnistunut: kyselyn avulla saatiin hyödyllistä informaatiota, jonka avulla saatiin luotua kattava nykyhetken tilannekuva. Vaikka joissain asioissa on vielä kehitettävää, suhtautuminen plagiointiin on realistista ja siihen liittyvät ongelmat otetaan vakavasti huomioon. Tulevaisuudessa plagioinnin määrää tulee pyrkiä aktiivisesti vähentämään miettimällä uusia ja kattavampia ratkaisuja eri tilanteisiin, ja saamaan tahaton plagiointi vähennettyä minimiin rasittamasta prosessia. Tahalliseen plagiointiin liittyy enemmän haasteita, mutta oikeilla ennaltaehkäisevillä metodeilla ja jatkuvalla kehittämisellä se voidaan saada hallintaan.

Lähteet

Painetut

Culwin, F. & Lancaster, T. 2001. Plagiarism issues for higher education. VINE 2/31. MCB UP Ltd, 36-41.

Donnelly, M., Ingalls, R. & Morse, T. 2008. Critical Conversations About Plagiarism. Parlor Press.

Gillham, B. 2007. Developing a Questionnaire. 2. painos. Lontoo: Continuum International Publishing Group.

Marsh, B. 2007. Plagiarism: Alchemy and Remedy in Higher Education. Albany: State University of New York Press.

Neville, C. 2010. The complete guide to referencing and avoiding plagiarism. 2. painos. Berkshire: Open University Press.

Pecorari, D. 2010. Academic Writing and Plagiarism. New York: Continuum International Publishing Group.

Pell, D. 2018. That's Cheating: The (Online) Academic Cheating 'Epidemic' and What We Should Do About It. Teoksessa Baxter, J., Callaghan, G. & McAvoy, J. (toim.) Creativity & Critique in Online Learning: Exploring and Examining Innovations in Online Pedagogy. Cham: Palgrave Macmillan. 123-147.

Roberts, J. 2018. Plagiarism, Self-Plagiarism and Text Recycling. Headache 58. Wiley Subscription Services, 361-363.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus. 103-127.

Weber-Wulff, D. 2014. False Feathers: A Perspective on Academic Plagiarism. Berliini: Springer.

Sähköiset

Ammattikorkeakoululaki 2014/932. Viitattu 20.4.2020. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932#L1>

Bailey, J. 2017a. The Best Advice in Avoiding Plagiarism. Viitattu 27.3.2020. <https://plagiarism.org/blog/2017/09/25/the-best-advice-in-avoiding-plagiarism>

Bailey, J. 2017b. What does citation have to do with plagiarism? Viitattu 26.3.2020. <https://www.plagiarism.org/blog/2017/09/25/what-does-citation-have-to-do-with-plagiarism>

Ilona. 2016. Originality Check - Tekstin alkuperäisyyden tarkastaminen. Viitattu 16.4.2020. <https://ilonait.fi/originality-check-tekstin-alkuperaisyys/>

Kajula, O & Ruotsalainen, H. 2019. Plagioinko? - Pohdintaa plagioinnin muodoista ja sen estämisestä ammattikorkeakoulujen julkaisutoiminnassa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 79. Viitattu 22.4.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019112143459>

KenGuru. Plagiointi. Viitattu 16.4.2020. <http://www10.edu.fi/kenguru/?sivu=plagiointi>

Leinonen, T. 2018. Laina, varkaus vai vahinko? Viitattu 16.4.2020. <https://www.hameensanommat.fi/uutiset/laina-varkaus-vai-vahinko-139665/>

Plagiarism.org. 2018. 5 Reasons You Shouldn't Buy from an Essay Mill. Viitattu 27.3.2020. <https://plagiarism.org/blog/2018/03/28/5-reasons-you-shouldnt-buy-from-an-essay-mill>

Urkund. 2020. Urkund's anti-plagiarism system. Viitattu 29.2.2020. <https://www.urkund.com/the-urkund-system/>

Turnitin. 2020. Feedback studio. Viitattu 16.4.2020. <https://www.turnitin.com/products/feedback-studio#what-can-you-do-with-feedback-studio-3>

Turnitin. 2016. The Plagiarism Spectrum. Viitattu 23.4.2020. <http://www.turnitin.com/static/plagiarism-spectrum/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2020. Sitoutuneet organisaatiot. Viitattu 26.3.2020. <https://www.tenk.fi/fi/sitoutuneet-organisaatiot-htk>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta A. Esite. Viitattu 25.3.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/media/tenk_yleisesite.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta B. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 25.3.2020. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta C. Tehtävät. Viitattu 25.3.2020. <https://www.tenk.fi/fi/tehtavat>

Ammattikorkeakoulut

Arcada Yrkehögskolan. Viitattu 28.3.2020. <https://www.arcada.fi/sv/search/google?keys=plagi>

Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.3.2020. <https://web.centria.fi/hae?q=tenk>

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opiskelijan osaamisen arviointi. Viitattu 28.3.2020.
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/>

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.3.2020. <http://www.haaga-helia.fi/fi/search/google/plagiointi>

Hämeen ammattikorkeakoulu. Plagioinnin tunnistus Urkund. Viitattu 29.3.2020.
<https://www.hamk.fi/it-palvelut/plagioinnin-tunnistus-urkund/>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Avoin tiede ja tutkimus. Viitattu 28.3.2020.
<https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/avoin-tiede-ja-tutkimus---open-access/avoin-tiede-ja-tutkimus-etusivu/>

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Tietoa opiskelusta. Viitattu 29.3.2020.
<https://www.xamk.fi/avoin-amk-tietoa-opiskelusta/>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.3.2020. <https://www.kamk.fi/fi/haku?q=plagiointi>

Karelia ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.3.2020. <https://www.karelia.fi/fi/haku?search-word=plagiointi&searchphrase=all>

LAB University of Applied Sciences. Menettelyohjeet vilppitapausten varalle. Viitattu 28.3.2020. https://www.saimia.fi/lab/docs/Menettelyohjeet_opiskelun_vilppitapausten_varalle_LAB.pdf

Lapin ammattikorkeakoulu. Tentteihin osallistuminen. Viitattu 28.3.2020. <https://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opiskelu/Tenttikaytanto>

Laurea-ammattikorkeakoulu. Laurea-ammattikorkeakoulun ohje vilpillisen toiminnan ennalta ehkäisyyn ja vilppiepäilyn käsittelyyn. Viitattu 28.3.2020. https://www.laurea.fi/globalassets/laurea/documents/ohje_vilppi_ehkaisy_puuttuminen.pdf

Metropolia-ammattikorkeakoulu. 2019. Tietosuojaseloste. Viitattu 28.3.2020. <https://metropolia.fi/sites/default/files/images/content/content-files/Tietosuojaseloste-Metropolian-opiskelija-ja-opintotietorekisterin-tietosuojaseloste.pdf>

Novia Yrkehögskolan. Forskningsetik. Viitattu 28.3.2020. <https://www.novia.fi/forskning/open-vetenskap/forskningsetik/>

Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.3.2020. <https://it.oamk.fi/tag/plagiointi>

Poliisiammattikorkeakoulu. Etiikka ja avoin tiede. Viitattu 28.3.2020. https://www.poliisiamk.fi/tki/etiikka_ja_avoin_tiede

Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyön ohjeet. Viitattu 29.3.2020.
<https://www.samk.fi/opinnaytetyon-ohjeet/>

Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2018. Yhdistetty rekisteri- ja tietosuojaseloste. Viitattu 28.3.2020. <https://storage.googleapis.com/seamk-production/2018/04/urkund-yhdistetty-rekisteri-ja-tietosuojaseloste.pdf>

Tampereen ammattikorkeakoulu. 2019. Tekstin alkuperäisyyden tarkastus. Viitattu 28.3.2020. <https://www.tuni.fi/opiskelijanopas/kasikirja/tamk/4653/4702?page=3116>

Tampereen ammattikorkeakoulu & Tampereen yliopisto. Viitattu 28.3.2020. <https://www.tuni.fi/fi/etsi?keyword=plagiointi>

Turun ammattikorkeakoulu. Laaja-alaista, ammattimaista ja innovatiivista kehitystyötä. Viitattu 29.3.2020. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/tki-turun-ammattikorkeakoulussa/>

Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.3.2020. https://www.google.fi/search?as_sitesearch=www.puv.fi%2Ffi%2F&q=plagiointi

Kuviot

Kuvio 1: Hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset (Tutkimuseettinen neuvottelukunta A). .	20
Kuvio 2: Plagioinninestojärjestelmät julkisten lähteiden perusteella	22
Kuvio 3: Plagioinnista informoiminen julkisten lähteiden perusteella	23
Kuvio 4: Plagioinnin ennaltaehkäisy / -estäminen	30
Kuvio 5: Plagioinnin yrittäminen opiskelijoiden keskuudessa	31
Kuvio 6: Plagointiyritysten ilmitulo	32
Kuvio 7: Plagointiyritysten samankaltaisuus	33
Kuvio 8: Plagointiyritysten tahallisuus	34
Kuvio 9: Plagioinnin havaitseminen ammattikorkeakouluissa	35
Kuvio 10: Toimintaohjeet plagiointitapauksia kohdatessa	35
Kuvio 11: Koulun tarjoamat koulutukset plagiointiepäilyissä toimimiseen	36
Kuvio 12: Ammattikorkeakoululain mahdollistamat keinot puuttua plagiointiin	37

Taulukot

Taulukko 1: Kymmenen tyyllilajia (Turnitin 2016).....	11
Taulukko 2: Tietoperusteiset syyt viittaamiseen (Neville 2010, 8).	16

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	50

Liite 1: Kyselylomake

Suomalaisten ammattikorkeakoulujen varautuminen opiskelijoiden tekemään plagiointiin

Tämän kyselylomakkeen tarkoituksena on kartoittaa suomalaisissa ammattikorkeakouluissa esiintyvää opiskelijoiden tekemää plagiointia. Kyselylomake on osa opinnäytetyötä, joka tehdään yhteistyössä ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkoston kanssa. Tavoitteena on löytää parhaat käytänteet kyseisten tekojen ennaltaehkäisemiseksi ja -estämiseksi. Saatujen tulosten perusteella pyritään löytämään näkökulmia siihen, kuinka toimintaa voisi edelleen kehittää. Kysely toteutetaan anonymisti ja luottamuksella. Kiitos vastauksistanne!

1. Miten plagiointia ennaltaehkäistään / -estetään?
 - Opiskelijoita ohjeistetaan tunneilla
 - Opiskelijoille tarjotaan ohjausta
 - Opiskelijoille jaetaan materiaalia
 - Opiskelijoilla on mahdollisuus kysyä
 - Muilla tavoilla
 - Käytössä ei ole plagioinnin ennaltaehkäisy / -estotapoja
2. Jos vastasit edelliseen "muilla tavoilla", mitä nämä tavat ovat?
3. Millaiset/mitkä plagioinnin ehkäisykeinot ovat tuottaneet haluttuja tuloksia?
4. Millaisissa tilanteissa plagiointia yritetään?
 - Ryhmätyöt
 - Yksilötyöt
 - Kirjalliset kokeet
 - Verkossa suoritettavat kokeet
 - Opinnäytetyöt
 - Muut tilanteet
5. Jos vastasit edelliseen "muut tilanteet", missä tilanteissa plagiointia esiintyy?
6. Miten työt/tehtävät ensisijaisesti tarkistetaan plagioinnin varalta?
 - Sähköinen automaattinen tarkistus
 - Henkilökohtainen tarkastus
 - Ei tarkastusta
 - Muulla tavalla

7. Jos vastasit edelliseen "muulla tavalla", mikä on ensisijainen tarkastustapa?
8. Käydäänkö plagiointitapaukset läpi opiskelijoiden kanssa?
 - Kyllä, henkilökohtaisesti
 - Kyllä, viestein tms. välityksellä
 - Kyllä, muulla tapaa
 - Ei käydä
9. Opetetaanko opiskelijoille, mitä plagiointi on?
 - Kyllä, plagioinnista kerrotaan kurssin tms. yhteydessä
 - Kyllä, opiskelijoille jaetaan materiaalia
 - Kyllä, materiaalia on tarjolla koulun sisäisillä/julkisilla internetsivuilla
 - Kyllä, muulla tapaa
 - Ei opeteta, osattava itsenäisesti
10. Mitä seuraamuksia plagioinnista on opiskelijoille?
11. Miten plagiointiyritykset tulevat ilmi?
 - Automaattinen järjestelmä havaitsee
 - Opiskelija kertoo itse
 - Toinen opiskelija kertoo
 - Opettaja havaitsee
 - Joku muu havaitsee
 - Muulla tavalla
12. Jos vastasit edelliseen "muulla tavalla", miten yritykset ilmenevät?
13. Toistuuko plagiointiyrityksissä sama teema?
 - Kaikki yritykset samankaltaisia
 - Suurin osa yrityksistä samankaltaisia
 - Ei mielipidettä / ei tietoa
 - Suurin osa yrityksistä erilaisia
 - Kaikki yritykset erilaisia
14. Pystyykö plagiointitapauksista erottelemaan tahallisuuden?
 - Pystyy erottelemaan kaikissa tapauksissa
 - Pystyy erottelemaan suurimmassa osassa tapauksista
 - Pystyy erottelemaan noin puolissa tapauksista
 - Ei pysty erottelemaan suurimmassa osassa tapauksista

- Ei pysty erottelemaan
15. Onko koulussa otettu käyttöön uusia välineitä plagioinnin ehkäisemiseksi/estämiseksi?
- Kyllä, yhden vuoden sisällä
 - Kyllä, viiden vuoden sisällä
 - Ei viimeisen viiden vuoden sisällä
 - En osaa sanoa
16. Jos koulussa on otettu uusia järjestelmiä plagioinnin estämiseksi/ehkäisemiseksi käyttöön, mitä järjestelmiä nämä ovat?
17. Oletko itse havainnut plagiointia?
- Olen havainnut
 - En ole havainnut
 - En osaa sanoa
18. Tiedätkö jonkun kollegasi havainneen plagiointia?
- Tiedän havainneen
 - En tiedä havainneen
 - En osaa sanoa
19. Miten opettajia ohjeistetaan toimimaan plagiointitapausten kanssa?
- Ilmoittamaan plagiointiepäilyistä
 - Selvittämään epäilyn todenmukaisuutta
 - Olemaan yhteydessä plagiointiepäilyn kohteena olevaan opiskelijaan
 - Muilla tavoilla
20. Jos vastasit edelliseen "muilla tavoilla", mitä nämä tavat ovat?
21. Millä tavoilla opettajia koulutetaan toimimaan plagiointiepäilytilanteissa?
- Koulu järjestää sisäisiä koulutuksia
 - Koulu tarjoaa mahdollisuuden osallistua ulkoisiin koulutuksiin
 - Koulu tarjoaa muita mahdollisuuksia
 - Koulu ei tarjoa koulutusta plagiointiepäilytilanteisiin
22. Antaako ammattikorkeakoululaki (932/2014) tarpeeksi keinoja plagiointiin puuttumiseen?
- Antaa tarpeeksi
 - Antaa lähes tarpeeksi

- Ei mielipidettä / ei tietoa
- Antaa vähäisesti
- Ei anna tarpeeksi

23. Vapaa sana. Jos kyselyyn liittyen jäi jotain kommentoitavaa, huomioitavaa tai palautetta, tätä tilaa voi käyttää siihen.

Suuret kiitokset vastauksistanne!

Hyvää alkanutta vuotta!